

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет фінансів

Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«Інвестиційний менеджмент»
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «**Управління кредитним портфелем банку**»

здобувача Данченко Анастасії Олегівни

_____

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу Урванцева С.В.

_____

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу:
д.е.н., проф. Терещенко О.О.

_____

Київ 2023

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 80 сторінок, 13 таблиць, 15 рисунків, список джерел з 46 найменувань, 8 додатків.

Управління кредитним портфелем банку

Об'єкт дослідження – сукупність економічних відносин, що виникають при управлінні кредитним портфелем банку.

Предмет дослідження – теоретичні підходи та практичні рекомендації щодо формування кредитного портфеля банку та підвищення його ефективності.

Метою бакалаврської роботи є дослідження сутності й особливостей формування кредитного портфеля банку та визначення напрямів підвищення ефективності управлінських рішень.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні завдання:

- узагальнити сутність кредитного портфеля банку;
- дослідити функції, принципи та етапи управління кредитним портфелем;
- встановити критерії оцінки якості кредитного портфеля банку;
- провести аналіз діяльності АТ КБ «ПриватБанк»;
- провести аналіз обсягу та структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»;
- оцінити ефективність кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк»;
- розробити шляхи удосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах.

Практичне значення отриманих результатів. У результаті дослідження узагальнено підходи до визначення поняття управління кредитним портфелем банку та перспектив активізації банківського кредитування в Україні. Також досліджено практику управління кредитним портфелем найбільшого банку України АТ КБ «ПриватБанк», а саме проаналізовано обсяг, структуру та ефективність управління кредитним портфелем. Запропоновано шляхи удосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: банківське кредитування, кредитний портфель, управління кредитним портфелем, прибутковість, кредитний ризик, непрацюючі кредити

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ	6
1.1 Сутність кредитного портфеля банку	6
1.2. Функції, принципи й етапи управління кредитним портфелем банку	13
1.3. Оцінка якості кредитного портфеля банку.....	18
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ АТ «ПРИВАТБАНК»).....	28
2.1. Загальна характеристика діяльності АТ «ПриватБанк»	28
2.2. Аналіз обсягу та структури кредитного портфеля АТ «ПриватБанк»	35
2.3. Оцінка ефективності кредитного портфеля АТ «ПриватБанк»	43
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	54
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток вітчизняної банківської системи в останні роки характеризується періодичними кризовими явищами, що вимагає врахування їх наслідків на умови економічної діяльності. Так, фінансово-економічні кризи супроводжувалися такими негативними процесами, як девальвація національної валюти, підвищення процентних ставок, посилення інфляційних процесів, підвищення рівня непаючих кредитів, що загострювало проблеми української економіки та її банківського сектора. При цьому недостатня увага до проблеми якості формування кредитного портфеля банку позначається як на можливостях банківської установи щодо відновлення його кредитної активності в посткризовий період, так і на збереженні стійких обсягів кредитного портфеля при наростанні кризових явищ, які стають характерною особливістю закінчення періоду посткризового відновлення і розвитку вітчизняної економіки.

Питаннями удосконалення механізму формування кредитного портфеля банку займалися такі автори як: Аржевітін С. М., Ведернікова С. В., Волосович С. В., Волкова В. В., Гайдай І. Ю., Грубінка І. І., Жукова Н. К., Івасів І. Б., Костюк В. А., Крамаренко І. С., Кузнєцова Л. В., Мельник Л. О., Непочатенко О. О., Остапишин Т. П., Погосова А. В., Сабліна Н. В., Тодосейчук А. С., Федоскова А. І., Фаюра Н. Д., Шемет Т. С. та ін.

Метою роботи є дослідження сутності й особливостей формування кредитного портфеля банку та визначення напрямів підвищення ефективності управлінських рішень.

Виходячи із актуальності обраної теми та мети даного дослідження, були поставлені такі *завдання*:

- узагальнити сутність кредитного портфеля банку;
- дослідити функції, принципи та етапи управління кредитним портфелем;
- встановити критерії оцінки якості кредитного портфеля банку;

- провести аналіз діяльності АТ КБ «ПриватБанк»;
- провести аналіз обсягу та структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»;
- оцінити ефективність кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк»;
- розробити шляхи удосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах.

Об'єктом дослідження є сукупність економічних відносин, що виникають при управлінні кредитним портфелем банку.

Предметом дослідження є теоретичні підходи та практичні рекомендації щодо формування кредитного портфеля банку та підвищення його ефективності.

Методи дослідження. У процесі наукової роботи були використані основні методи наукового дослідження: наукової абстракції, індукції, дедукції – при дослідженні змісту управління кредитним портфелем банку та визначенні перспектив розвитку банківського кредитування в Україні, історико-логічний – при встановленні сутності кредитного портфеля банку, порівняльно-аналітичний та статистичний – у процесі аналізу фінансової та статистичної звітності банку та інші. Застосовувані методи дослідження сприяли забезпеченню логіки виконаної роботи і відповідності наукових висновків особливостям сучасної фінансової практики.

Інформаційною базою дослідження є праці вчених-економістів, законодавчі та нормативні акти з питань формування та управління кредитним портфелем банку, а також довідкова, періодична і статистична література.

Апробація матеріалів кваліфікаційної бакалаврської роботи була проведена на I Міжнародній науковій конференції «Актуальні питання розвитку галузей науки» (Чернігів, Україна. 12 травня 2023 рік), опубліковано тези: Управління кредитним портфелем банку - С. 37-39 [46].

Структура роботи. Основна частина роботи складається із трьох розділів.

У першому розділі розкриваються теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банку. Визначена сутність кредитного портфеля, функції,

принципи та етапи управління ним. Крім того, було розглянуто основні методи оцінки якості кредитного портфеля.

У другому розділі досліджено практику управління кредитним портфелем банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»). Проаналізовано загальну характеристику діяльності банку, обсяг та структуру кредитного портфеля та ефективність управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк».

У третьому розділі запропоновано шляхи удосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. Визначено основні заходи для зниження негативного впливу макроекономічних факторів на кредитування, і підвищення реальних обсягів кредитування в Україні.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

1.1 Сутність кредитного портфеля банку

В ринкових умовах найбільш очевидну роль в оптимізації пропорції суспільного відтворення відіграє кредит. Так, за допомогою кредитного механізму здійснюється саморегулювання економічної системи і збалансованість норм прибутку різних галузей народного господарства. Кредит сприяє концентрації та централізації капіталу. Кредит відіграє важливу роль у забезпеченні технологічного розвитку та інноваційних послуг. Кредит є важливим джерелом інвестиційних коштів і відіграє важливу роль у зростанні та розширенні бізнесу. Банківський кредит є однією з основних форм кредитування підприємств і населення.[1, с. 75]. За відносно невеликої частки банківських кредитів у структурі джерел фінансування капіталовкладень, саме вони мають найбільший вплив на зростання обсягу капіталовкладень [2, с. 141].

В сучасних умовах принциповим інституційним завданням є створення передумов для прискореного розвитку підприємницького сектора як основи динамічної стабільності економіки і суспільства. Це пов'язано, зокрема, з більш повною реалізацією стимулюючої функції кредитного портфеля банків, активізацією і оптимізацією їх діяльності в даному секторі.

Кредитний портфель в умовах ринкової економіки пов'язаний зі створенням мережі спеціалізованих кредитних установ, які здійснюють кредитну діяльність [3, с. 754]. Система банківського кредитування охоплює кредитну інфраструктуру, спрямовану на обслуговування суб'єктів господарювання, нормативно-правове та інформаційне забезпечення, систему формування

кредитного портфеля банків, механізм банківського кредитування. Система має такі складові: суб'єкти кредитування, нормативно-правове забезпечення кредитування, механізм кредитування та його інформаційне забезпечення (рис. А.1 додатку А). Варто зазначити, що взаємодія між банками та позичальниками є процесом взаємовпливу один на одного, що відбувається в часі, в межах існуючого механізму взаємодії, супроводжується обміном ресурсів і породжує взаємообумовленість та взаємозв'язок між його учасниками [5, с. 412].

Протягом розвитку фінансової науки погляди на формування кредитного портфеля певною мірою трансформувались. На основі аналізу наукової літератури можна зробити висновок, що економічна самостійність кредитора та позичальника, добровільність та рівноправність сторін відносин, незмінність власника позичених коштів (кредитора) та їх вартісний характер є основними характеристиками формування кредитного портфеля, які визнають більшість науковців.

Проте у сучасній науковій літературі не завжди ставиться акцент на нееквівалентності відносин між кредитором та позичальником, застосування чого дозволить посилити увагу на наявності в механізмі їх реалізації чинника платності. Водночас ознаку рівноправності сторін формування кредитного портфеля варто розширити її договірним характером, що набуває особливої актуальності в контексті захисту прав споживачів кредитних послуг [6, с. 115].

В економічній літературі серед авторів наразі немає єдиного визначення кредитного портфеля банку. Відтак дослідимо основні наукові підходи до трактування сутності кредитного портфелю з виділенням його ролі при здійсненні операцій з кредитування, місця у загальному обсягу операцій та місця у державній політиці за допомогою табл. Б.1. Наочно ці три підходи продемонструємо на рис. 1.1.

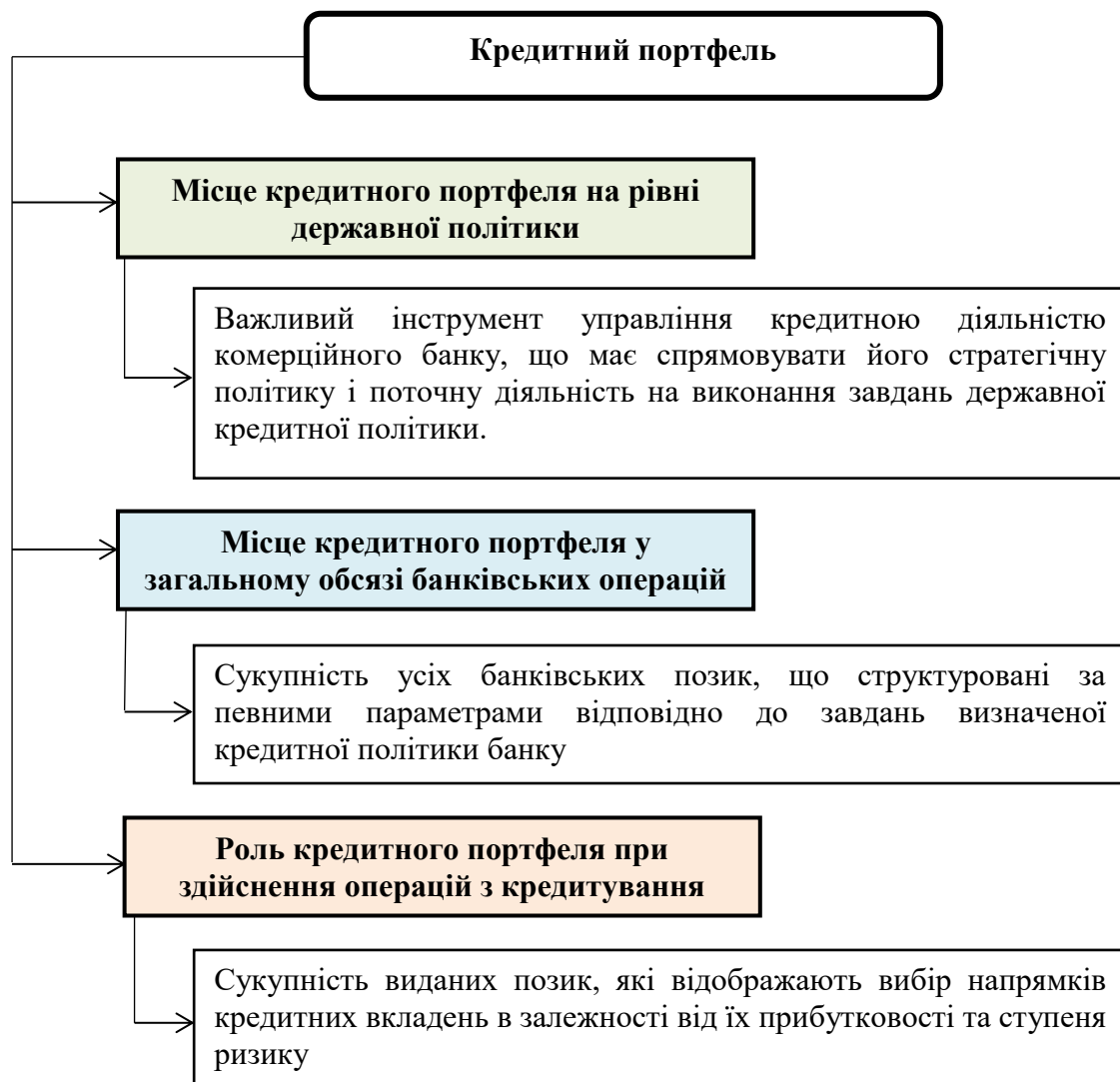

Рисунок 1.1 – Наукові підходи до трактування поняття «кредитний портфель» [Б.1]

Сутність кредитного портфелю найкраще розглядати з точки зору функцій, які він виконує. Узагальнене обґрунтування літературних джерел за цією проблематикою довело, що деякі з них походять від загальновідомих функцій кредиту, а деякі – специфічні з огляду на специфіку кредитного портфелю (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Функції кредитного портфеля банку [20, с. 55]

Функції	Зміст функцій
Функція розподілу та перерозподілу	Розподіл та перерозподіл позикового капіталу банківською установою за суб'єктами отримання кредитів в процесі реалізації кредитних операцій.
Функція заміщення грошей кредитними операціями	Банківські установи формують додаткові вимоги до платоспроможності за рахунок кредитів, а шляхом надання кредитів запобігають розвитку кризових явищ, викликаних інфляцією та перевиробництвом.
Функція консолідації кредитів	Сукупність вимог банку за наданими кредитами.
Функція мінімізація кредитного ризику	Повернення кредиту забезпечується шляхом постійного моніторингу виданих кредитів.
Функція розширення та диверсифікації доходної бази банку	У процесі здійснення кредитної діяльності забезпечити високі темпи зростання капіталу та доходів банку.
Функція оптимізації	Банк оптимізує три основні параметри портфеля в цілому: прибутковість, ліквідність і ризик, що в кінцевому результаті сприяє раціональному використанню ресурсів банку.

Кредитний портфель банку можна класифікувати за такими ознаками [16, с. 295]:

1. За строком кредитування: короткостроковий, середньостроковий та короткостроковий портфель;
2. Розмір кредиту: портфель малих, середніх та великих кредитів;
3. За сферами суспільного відтворення: кредити у сферу виробництва, у сферу обігу та споживання;
4. За галузевою належністю позичальника: кредити в електроенергетику, будівництво, промисловість, торгівлю, сферу послуг, транспорт, зв'язок і комунальне господарство;
5. Об'єкт кредитування: портфель вексельних, інвестиційних та іпотечних кредитів;
6. Суб'єкт кредитування: портфель юридичних та фізичних осіб (домогосподарств), портфель міжбанківських кредитів;

7. За формами власності: кредити державним підприємствам, акціонерним товариствам, приватним підприємствам, підприємствам за участі іноземного капіталу, муніципальні та спільні підприємства;

8. Вид забезпечення: портфель довірчих та забезпечених кредитів, портфель кредитів під фінансові гарантії третіх осіб;

9. За методом кредитування: овердрафт, кредитні лінії, револьверні;

10. За територіальною належністю позичальника (економічна та політична стабільність регіонів, рівень економічного та соціального розвитку).

Фактори впливу на обсяг і структуру кредитного портфеля банку представлені на рис. 1.2

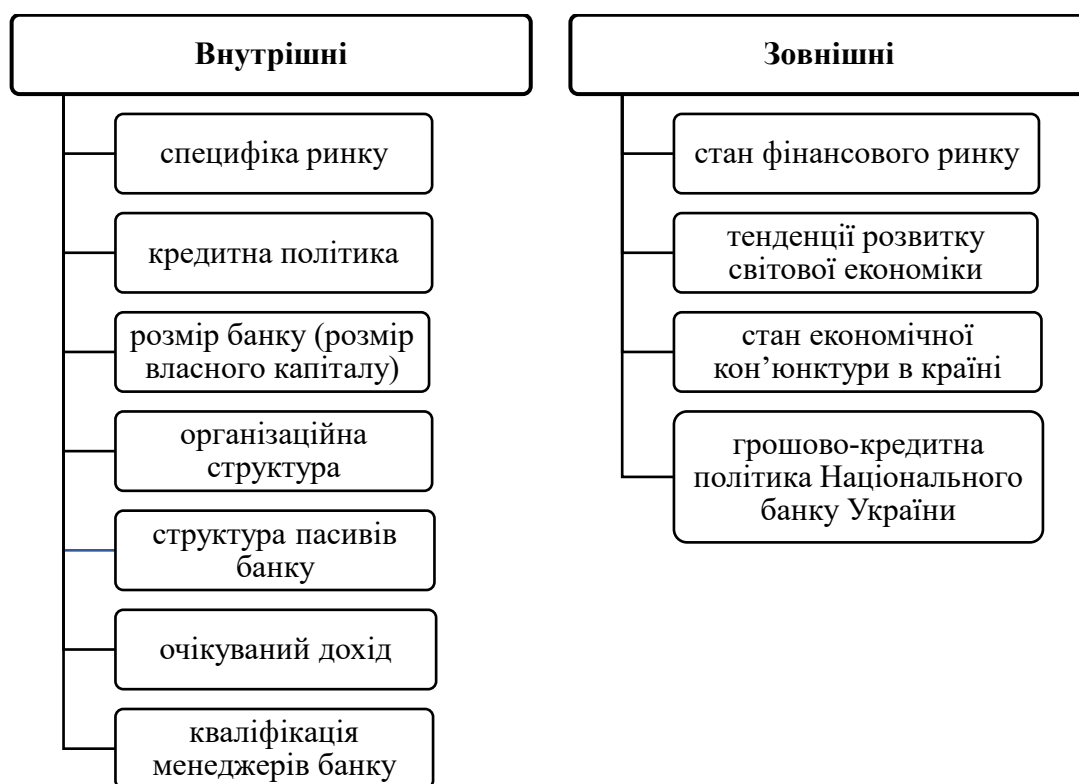

Рисунок 1.2 – Внутрішні та зовнішні фактори впливу на обсяг і структуру кредитного портфеля банку [16, с. 297]

Кредитний портфель – це специфічний об'єкт управління, що має певну структуру, відповідає вимогам банку та його цілям за прибутковістю, ступенем ліквідності, ризиком і напрямками кредитування. Важливим показником роботи банківської установи та якості його менеджменту є рівень організації кредитної

діяльності. Результат кредитної діяльності банку визначає якість кредитного портфеля [9].

Основними цілями формування кредитного портфеля є:

- максимізація рівня поточного доходу;
- додержання необхідної ліквідності кредитного портфеля;
- максимізація очікуваної норми прибутку в довгостроковій перспективі;
- мінімізація рівня ризику кредитного портфеля [21, с. 10].

Відтак кредитний портфель характеризується дохідністю, ризиком та ліквідністю. Основною дохідності кредитного портфеля є ефективна річна відсоткова ставка, яка є інструментом для порівняння з прибутковістю інших видів активів і аналізу обґрунтованості встановленої процентної ставки. Ризик кредитного портфеля – це ступінь ймовірності події, при якій банк зазнає збитків у результаті своїх кредитних операцій.

Залежно від мети банк формує кредитний портфель певного типу. Тип портфеля – це його характеристика, заснована на співвідношенні прибутку і ризику. Основні типи кредитного портфеля представлені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Типи кредитного портфеля [22; 23]

Тип портфеля	Характеристика портфеля
Портфель доходу	Портфель зосереджений на стабільних, але низькодохідних кредитах, що характеризуються мінімальним ризиком та постійними та своєчасними виплатами відсотків.
Ризиковий портфель	Портфель в основному складається з високоризикових і високодохідних кредитів.
Збалансований портфель	Портфель є раціональним поєднанням різних типів кредитів, як з високим, так і з низьким ризиком.

Весь процес формування кредитного портфеля можна розділити на три блока [24]:

- перший блок передбачає формування системи кредитних лімітів відповідно до цілей і стратегії кредитної політики банку;
- другий блок є відбором конкретних об'єктів кредитування для включення в кредитний портфель, які б відповідали означеним цілям;

– третій блок – аналіз стану кредитного портфеля та управління відхиленнями – значною мірою перекликається з оперативним управлінням кредитним портфелем, а саме з поточним моніторингом стану кредитного портфеля.

Отже, у дослідженні сутності кредитного портфелю банку можна зробити наступні узагальнення. При визначенні поняття «кредитний портфель» виділяється три підходи (які зумовлені його впливом на економічні процеси на макро- та мікрорівнях), а саме:

- рівень державної політики, де кредитний портфель – це важливий інструмент управління кредитною діяльністю комерційного банку, що має спрямовувати його стратегічну політику і поточну діяльність на виконання завдань державної кредитної політики;
- рівень банківської інституції, де кредитний портфель – сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної кредитної політики банку;
- здійснення операцій з кредитування, де кредитний портфель – сукупність виданих позик, які відображають вибір напрямків кредитних вкладень в залежності від їх прибутковості та ступеня ризику.

Узагальнюючі зазначені підходи під кредитним портфелем будемо розуміти сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначених банком у кредитній політиці, які здійснюються із дотриманням регуляторних вимог держави.

Кредитний портфель – це специфічний об’єкт управління, що має певну структуру, відповідає вимогам банку та його цілей за прибутковістю, ступенем ліквідності, ризиком і напрямками кредитування.

Кредитний портфель виконує наступні функції: розподілу та перерозподілу; заміщення грошей кредитними операціями; консолідації кредитів; мінімізації кредитного ризику; розширення та диверсифікації бази доходів банку; оптимізації параметрів портфеля.

Фактори впливу на обсяг і структуру кредитного портфеля банку можна розподілити на дві групи: а) зовнішні: стан фінансового ринку; тенденції розвитку світової економіки; стан економічної кон'юнктури в країні; грошова-кредитна політика Національного банку України; б) внутрішні: специфіка ринку; кредитна політика банку; організаційна структура; розмір банку (розмір власного капіталу); структура пасивів банку; очікуваний дохід кожного напрямку розміщення капіталу; кваліфікація менеджерів банку.

Класифікація банківських кредитних портфелів ґрунтується на принципі однорідності, оскільки розглядає різновиди кредитних портфелів з різних напрямків, таких як: строк та розмір кредиту; суб'єкт та об'єкт кредитування; метод кредитування; вид забезпечення; форми власності; сфери суспільного відтворення; галузева та територіальна належність позичальника.

1.2. Функції, принципи й етапи управління кредитним портфелем банку

Управління кредитним портфелем банку – це важлива задача для забезпечення фінансової стабільності та прибутковості банку. Управління кредитним портфелем являє собою організацію діяльності банку при здійсненні процесу кредитування, яка спрямована на запобігання або мінімізацію кредитного ризику. Метою управління кредитним портфелем має бути досягнення ним оптимальної величини, що дозволяє отримати максимум прибутку за мінімального ризику. Ефективне управління кредитним портфелем починається з ретельної розробки організацією її кредитної політики.

Управління кредитним портфелем дозволяє забезпечувати баланс та контроль ризику всього портфеля, пов'язаного з різними ринками, клієнтами, позичковими інструментами, кредитами та умовами діяльності. Керування

кредитними ризиками вимагає систематичного аналізу кредитного портфеля та роботи з проблемними кредитами [25].

Для аналізу кредитного портфеля необхідно дослідити його структуру з огляду на ризикові групи, рівень забезпеченості, галузеву структуру та форми власності позичальників. Також важливо вивчити динаміку кожної групи та розсегментувати кредитний портфель [25].

В рамках управління кредитним портфелем можна виділити декілька функцій, які представлені на рис. 1.3.

Рисунок 1.3 – Функції управління кредитним портфелем банку

Джерело: авторський підхід

Базові функції управління кредитним портфелем банку можна розподілити на три великі групи [26; 27]:

- інформаційно-аналітична – відображає здатність банку обґрунтовано вибирати сфери кредитування та прогнозувати подальший розвиток при формуванні кредитного портфеля;
- оптимізаційна – дозволяє банку постійно вдосконалювати структуру свого кредитного портфеля, визначати рівень його захищеності та оперативно розробляти заходи щодо мінімізації кредитного ризику;
- забезпечення диверсифікації кредитного ризику – дозволяє банку покращити свою діяльність і підвищити фінансову стабільність і надійність.

Управління кредитним портфелем дозволяє розпізнати ризики при розміщенні кредитів, покращити структуру портфеля, намітити прийнятну для банку тактику під час реалізації кредитної політики.

Сутність управління кредитним портфелем може бути розглянута з погляду системного підходу, де управління розглядається як комплексна система, що включає взаємопов'язані елементи, і як процес, що складається з окремих операцій (рис. 1.4).

Рисунок 1.4 – Системний підхід до управління кредитним портфелем

Джерело: авторський підхід

Суб'єкти управління – наглядова рада банку (комітети з питань аудиту, ризику, стратегії та трансформації); правління банку (комітет з питань управління активами та пасивами, бюджетний комітет, комітет з питань комплаєнсу та фінансової безпеки, комітет з управління операційними ризиками та інформаційної безпеки, кредитний комітет, комітет з питань продуктів та тарифів, комітет з питань управління непрацюючими активами).

Об'єкти управління – кредитний портфель банку.

Результат управління – формування у банку кредитного портфеля, що є збалансованим з точки зору ризику та прибутковості, і відповідає стратегічним цілям банку. Крім того, успішне управління приводить до позитивних змін у фінансових показниках.

Для успішного управління кредитним портфелем банку необхідно дотримуватися таких принципів [28]:

– взаємозалежність (управління кредитним портфелем не обмежується тільки кредитною сферою, а й пов'язане з управлінням іншими сферами банківської діяльності);

– системність (аналіз кредитного портфеля є систематичним, а склад і якість банківських кредитів необхідно вивчати з точки зору динаміки, структури та порівняння із середніми показниками банку);

– формування адекватної системи оціночних показників (кожна кредитна організація формує адекватну систему показників оцінки якості кредитного портфеля, відповідно до специфіки її діяльності);

– багаторівневий характер аналізу (всього портфеля загалом; на рівні окремих груп кредитів або окремих кредитних операцій);

– багаторівневість управління (управляти кредитним портфелем необхідно як на рівні банку в цілому, так і на рівні його відокремлених та внутрішніх структурних підрозділів).

Системний підхід є необхідним для розуміння сутності та розробки основ управління банком. Проте, процесний підхід так само важливий, оскільки він дозволяє розглянути управління кредитним портфелем через послідовний зв'язок етапів.

Отже, можна виділити такі основні етапи управління кредитним портфелем банку [22, 29]:

- вибір, прийняття і схвалення кредитної політики;
- аналіз ринку банківського та небанківського кредитування;
- вибір певних критеріїв оцінки кредитів, що входять в портфель;
- визначення структури кредитного портфеля в розрізі класифікованих позик;
- визначення кола показників оцінки позик, що становлять портфель;
- оцінка якості всього кредитного портфеля;
- аналіз зміни структури кредитного портфеля та виявлення причин даних змін;

- визначення достатності величини резерву, відповідно до сукупного ризику кредитного портфеля;
- визначення величини резерву, які необхідно створити під кожний виданий кредит;
- розробка заходів щодо покращення структури та якості кредитного портфеля в цілому.

Для покращення якості кредитного портфеля доцільно контролювати такі параметри:

- види кредитів, які можуть видаватися;
- частка ресурсів банку, яка може бути використана для видачі позик;
- оптимальну концентрацію кредиту по окремих позичальниках та галузях;
- основні географічні регіони бізнесу.

Отже, управління кредитним портфелем – це організація діяльності банку при здійсненні процесу кредитування, спрямована на запобігання або мінімізацію кредитного ризику, забезпечення прибутковості та ефективності роботи банку з урахуванням стану економіки та потреби ринку, збереження позицій лідера на ринку фінансових послуг у частині здійснення активних банківських операцій з клієнтами.

Функції управління кредитним портфелем банку включають інформаційно-аналітичну; оптимізаційну та забезпечення диверсифікації кредитного ризику.

З точки зору системного підходу управління досліджується як система, що включає взаємопов'язані елементи управління (суб'єкти та об'єкти управління; принципи, цілі, функції та правила; результати взаємодії). Основними принципами управління кредитним портфелем є: взаємозалежність, багаторівневність управління, системність, формування адекватної системи оціночних показників та багаторівневний характер аналізу.

Процесний підхід до управління кредитним портфелем розкривається через взаємозв'язок послідовних етапів, а саме: схвалення кредитної політики; аналіз ринку банківського та небанківського кредитування; вибір певних критеріїв

оцінки кредитів, що входять в портфель; визначення структури кредитного портфеля в розрізі класифікованих позик; визначення кола показників оцінки позик, що становлять портфель; оцінка якості всього кредитного портфеля; аналіз зміни структури кредитного портфеля та виявлення причин даних змін; визначення достатності величини резерву, відповідно до сукупного ризику кредитного портфеля; визначення величини резерву, які необхідно створити під кожний виданий кредит; розробка заходів щодо покращення структури та якості кредитного портфеля в цілому.

1.3. Оцінка якості кредитного портфеля банку

Оцінка якості кредитного портфеля банку є важливою задачею для забезпечення його стійкості та прибутковості. Ця оцінка зазвичай виконується на регулярній основі, щоб визначити ризики, пов'язані з кредитами, які надає банк, і прийняти необхідні заходи для управління ними. Методи оцінки кредитного портфеля представлено на рис. 1.5.

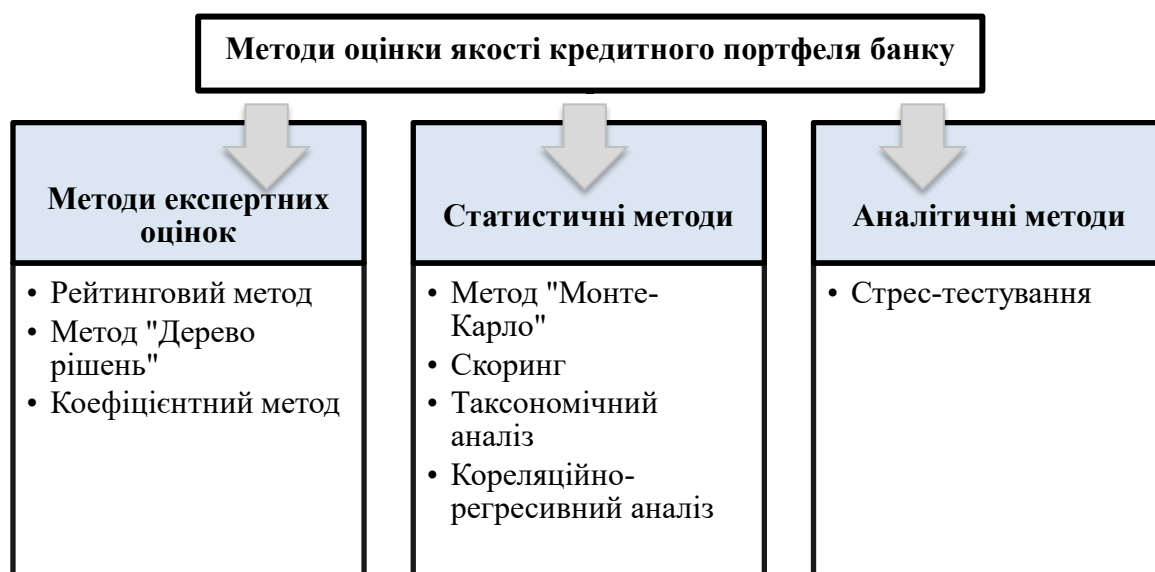

Рисунок 1.5 – Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку [30]

1. Методи експертних оцінок:

Рейтинговий метод – визначається незалежними банківськими рейтинговими агентствами, які оцінюють конкретні боргові зобов'язання позичальників. Регулятивний орган визначає рейтинг на основі порівняння кредитного портфеля зі своїми вимогами. Кожен банк за визначеною методикою розраховує рейтинг і робить висновок про кредитоспроможності позичальника [30].

Метод «Дерево рішень» – це метод автоматизованого аналізу даних, де правила представлені у вигляді ієрархічної структури з послідовними вузлами, де кожен вузол містить єдине рішення (показники ризику кредитного портфеля). Використовуючи якісні та кількісні фактори, такі як кредитний рейтинг клієнта, історію платежів та наявність стабільного джерела доходу, метод допомагає виділити групи клієнтів зі схожими характеристиками та ризиками, що дозволяє банку розробити ефективні стратегії з кредитування та управління кредитним портфелем. Метод може також використовуватись для прогнозування майбутньої поведінки клієнтів та ризику невиконання кредитів. Це дозволяє банку вчасно приймати відповідні рішення та мінімізувати можливі втрати [30].

Метод коефіцієнтів – базується на розрахунку різноманітних показників, які характеризують кредитний портфель банку, і використовуються для оцінки кредитного ризику (показники кредитоспроможності та фінансового стану позичальника) [30].

2. Статистичними методами є:

Метод «Монте-Карло» – це метод імітації, що використовується для наближення реальних явищ. Він включає аналіз чутливості, сприятливості та розподілу вхідних змінних. Цей метод використовується для демонстрації його потенціалу в умовах невизначеності ризику. Починається він з визначення функціональних залежностей у реальній системі, а потім отримує кількісний розв'язок, використовуючи теорію ймовірності та таблиці випадкових чисел. Метод «Монте-Карло» дозволяє провести аналіз та оцінку різних сценаріїв реалізації кредитної політики та обліку ризиків в рамках єдиного підходу. Цей

метод є дуже зручним для практичного застосування, оскільки поєднується з іншими економіко-статистичними методами, теорією ігор та іншими методами дослідження операцій [30].

Скоринг – це математична або статистична модель, що включає в себе зважену суму різних характеристик. Ця модель використовується банком на основі минулого досвіду для визначення ймовірності того, що позичальник не поверне кредит вчасно. Однак, головною проблемою у створенні скоринг-системи є визначення того, які характеристики потрібно включити до моделі та які вагові коефіцієнти повинні їм відповідати [30].

Таксономічний аналіз – має багато переваг і є зручним у застосуванні, оскільки дозволяє вирішити проблеми з упорядкуванням багатовимірних об'єктів та процесів з використанням нормативного вектора. Інтегральний показник є необхідним для порівняння об'єктів з великою кількістю ознак, і для його створення потрібно використовувати таксономічний аналіз. Однак, аналіз стану кредитної діяльності банків ускладнюється тим, що використовуються багато коефіцієнтів та нормативів, що потребує розрахунку інтегрального показника для отримання синтетичної величини, що еквівалентна всім використовуваним показникам. Таксономічний показник рівня розвитку може бути використаний як такий інтегральний показник для аналізу стану кредитної діяльності [30].

Кореляційно-регресивний аналіз – дозволяє виміряти та оцінити взаємодію різних факторів у кількісному виразі та використовувати їх параметри як інструмент для контролю якості кредитного портфеля (показники діяльності банку за період) [30].

3. Серед аналітичних методів оцінки якості кредитного портфеля банку варто виділити стрес-тестування.

Стрес-тестування – дозволяє оцінити, як сильно кредитний портфель може постраждати внаслідок значних змін макроекономічних показників або випадкових подій, та прогнозувати можливі збитки під час стресової ситуації (показники ризику кредитного портфеля). Однак, його недолік полягає у тому, що

він базується на думках та досвіді експертів ринку, які також можуть допустити помилки [31].

На рис. 1.6 зображено етапи, за якими проводиться оцінка якості кредитного портфеля.

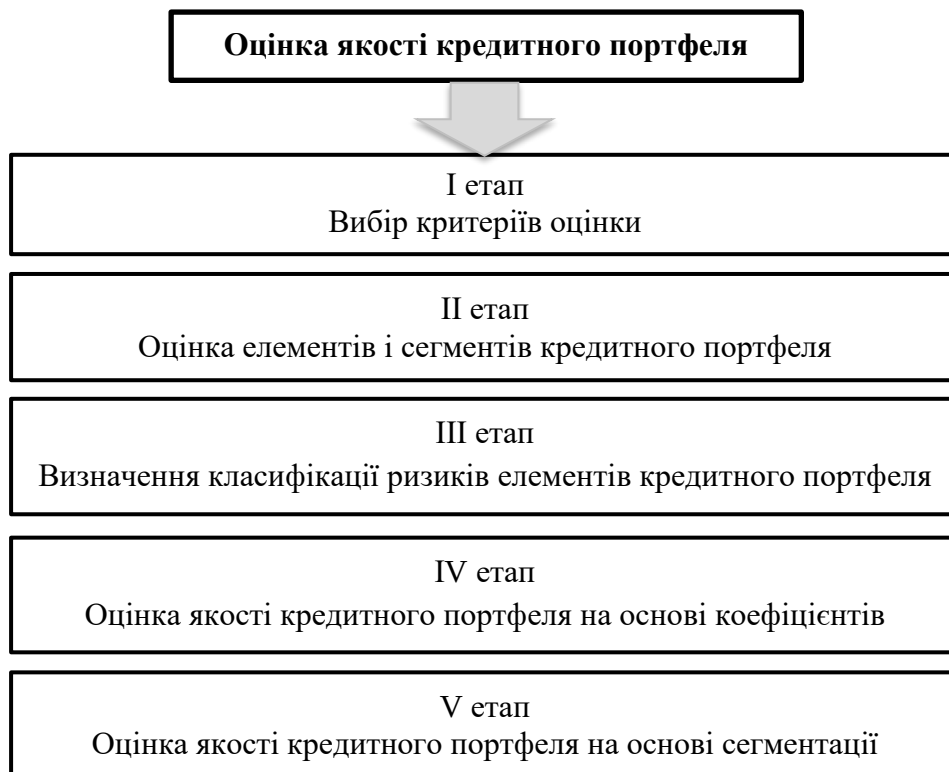

Рисунок 1.6 – Етапи оцінки якості кредитного портфеля банку [22, с. 350]

Аналіз кредитного портфеля в системі управління банком дає змогу вибрати варіант раціонального розміщення ресурсів, напрями кредитної політики банку, прийняти рішення щодо доцільності надання позики клієнтам залежно від їх кредитоспроможності, галузевої належності, форм власності [32].

Якість кредитного портфеля – це здатність забезпечувати максимальний рівень прибутковості при прийнятному рівні кредитного ризику та балансової ліквідності.

Основними показниками для оцінки якості кредитного портфеля є: рівень кредитного ризику, рівень прибутковості, рівень ліквідності.

Ступінь кредитного ризику та якість кредитного портфеля мають обернено-пропорційний зв'язок. Тобто, чим менше кредитний ризик, тим вища якість кредитного портфеля. Прибутковість кредитного портфеля визначається як

загальний дохід банку від кредитів на певну дату. Чим вище показник прибутковості, тим краща якість кредитного портфеля. Щодо ліквідності кредитного портфеля, то вона забезпечується своєчасним поверненням позичальником кредиту банку. Для оцінки ліквідності банківських кредитів використовують кілька коефіцієнтів, які відображають загальну ліквідність банку. Для кожного з цих коефіцієнтів існують нормативні значення, виходження за межі яких може призвести до зниження ліквідності банку та якості його кредитного портфеля [33].

В табл. В.1, додатку В наведемо основні показники, які використовуються для оцінки якості кредитного портфеля банку. Такі як: частка кредитного портфеля в активах банків; частка окремих видів кредитів у кредитному портфелі; максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7) – не має перевищувати 25%; великі кредитні ризики (Н8) – не має перевищувати 8-кратний розмір регулятивного капіталу банку; максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) – не має перевищувати 25%; частка непрацюючих кредитів (NPL) у кредитному портфелі; частка прострочених кредитів у кредитному портфелі; процентна маржа; показник прибутковості кредитного портфеля; показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику; показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами.

Розглянемо економічні фактори, які можуть вплинути на показники, що використовуються для оцінки якості кредитного портфеля. Ці фактори можна розділити на мікроекономічні та макроекономічні (табл. 1.3).

Виходячи з вище зазначеного, основою управління кредитним портфелем є постійна оцінка його якості, а процеси управління ризиками, ліквідністю та прибутковістю працюють як єдина система. Таке визначення усуває стереотипну думку про те, що якість кредитного портфеля слід оцінювати лише за часткою проблемних активів, оскільки, крім кредитного ризику, якість кредитного портфеля оцінюється також рівнями ліквідності та прибутковості.

Таблиця 1.3 – Фактори, що впливають на величину показників, які використовуються для оцінки якості кредитного портфеля [22; 41]

Критерії якості	Фактори	
	Мікроекономічні	Макроекономічні
Ризикованість	Рівень організації кредитного процесу; Кредитна історія та кредитний скоринг позичальника; Ефективність застосовуваних кредитних технологій; Ефективність внутрішньобанківської системи ризик менеджменту.	Економічні спади, зміни в процентних ставках та зміни в регулюванні та політиці, що впливає на галузь кредитування; Фінансовий стан і стабільність доходів потенційних позичальників; Доступність джерел інформації.
Прибутковість (дохідність)	Вартість і структура власних і позикових коштів; Відсоткові ставки на позики; Склад кредитного портфеля; Величина витрат на діяльність банку.	Інфляція; Прибутковість і рентабельність компаній; Доходи населення; Вимоги законодавства щодо регулювання процентних ставок.
Ліквідність	Доступ до інструментів рефінансування; Частота та своєчасність погашення позик; Відповідність активів та пасивів за обсягами і термінами.	Зміни в поведінці та уподобаннях клієнтів; Стан ринку похідних інструментів і механізмів рефінансування.

Основою сталого функціонування кредитної діяльності банків України є стабільне законодавство. У сучасних умовах, значна увага приділяється нормативно-правовому регулюванню формування кредитного портфеля комерційних банків, яке здійснюється державою через застосування правових, бюджетних, монетарних та інших механізмів. Ці механізми визначають якісні й кількісні аспекти розвитку банківської системи країни. Держава, регулюючи і наглядаючи за фінансово-кредитними відносинами, повинна не лише встановлювати правила їх реалізації, але й прогнозувати зміни та їх вплив на соціально-економічний розвиток України [34, с. 893]. Із урахуванням останнього, законодавчі та нормативні акти, що стосуються формування кредитного портфеля банку, мають сприяти розвитку банківської системи, підвищувати її надійність, захищати фінансово-кредитні установи від надмірного втручання

адміністративних і контролюючих органів, а також вирішувати різні проблеми фінансово-кредитної взаємодії між різними економічними суб'єктами. Адекватне законодавче регулювання в цій сфері є стимулом для розвитку і процвітання фінансового сектору та, відповідно, реальної економіки країни.

У сфері формування кредитного портфеля, правове регулювання банківської діяльності забезпечується за допомогою спеціального державно-правового механізму. Цей механізм складається, по-перше, з організаційно-структурних формувань, які включають в себе виконавчо-розпорядчі органи держави та місцевого самоврядування, що мають управлінські повноваження у сфері банківської діяльності, і, по-друге, з нормативно-правових засобів, що використовуються для впливу на відносини в цій сфері. Організаційно-структурні формування – це виконавчо-розпорядчі органи держави та місцевого самоврядування, наділені управлінськими повноваженнями у сфері банківської діяльності [35].

У табл. Г.1 представлені нормативні акти, які регулюють кредитні операції і формування кредитного портфеля банків в Україні. Основним нормативно-правовим документом, який регулює кредитну діяльність банків являється Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121-III, який регулює кредитну діяльність банків. Цей закон встановлює правила для кредитних операцій банків, таких як заборона безпроцентних кредитів, обмеження на видання бланкових кредитів та інші. Ці правила спрямовані на дотримання принципів зворотності, строковості, платності та забезпеченості кредитування. Закон також встановлює обов'язки банків перед державою, в якій діє Національний банк України, від її імені, а не встановлює взаємні цивільні права та обов'язки між банком і позичальником.

Крім зазначеного Закону, НБУ затвердив нормативні акти, які регулюють кредитну діяльність банків, а саме: «Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 № 368, «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» Постанова НБУ від 30.06.2016 № 351,

«Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України» Постанова НБУ від 18.07.2019 р. № 97.

У підсумку, оцінка якості кредитного портфеля є важливим етапом у фінансовому управлінні банку. Оцінка якості кредитного портфеля дозволяє забезпечити стабільність банку та зберегти довіру клієнтів, а також уникнути можливих фінансових проблем у майбутньому. Банки вкладають великі кошти у свій кредитний портфель, тому їхня успішність в значній мірі залежить від того, наскільки якісний і стійкий цей портфель. Оцінка якості кредитного портфеля є невід'ємною частиною роботи банку та дозволяє йому бути конкурентоспроможним та успішним у фінансовій сфері.

Якість кредитного портфеля означає здатність досягати максимальної рентабельності при прийнятному рівні кредитного ризику та зберіганні балансової ліквідності. Основними критеріями для оцінки якості кредитного портфеля є: рівень кредитного ризику, рівень доходності та рівень ліквідності.

Методи оцінки якості кредитного портфеля поділяються на: методи експертних оцінок, статистичні та аналітичні методи. До методу експертних оцінок належать: рейтинговий метод, метод «Дерево рішень» та коефіцієнтний аналіз. До статистичних методів належать: метод «Монте-Карло», кореляційно-регресійний аналіз, скоринг та таксономічний аналіз. До аналітичних методів належить стрес-тестування.

Основними показниками оцінки якості кредитного портфеля є: частка кредитного портфеля в активах; частка окремих видів кредитів у кредитному портфелі; максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (H7); великі кредитні ризики (H8); максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (H9); частка непрацюючих кредитів (NPL) у кредитному портфелі; частка прострочених кредитів у кредитному портфелі; співвідношення процентної маржі до кредитного портфелю; показник прибутковості кредитного портфеля; показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику; показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами.

Висновок по Розділу 1

Кредитний портфель банку – це сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначених банком у кредитній політиці (прибутковістю, ліквідністю, ризиком і напрямками кредитування), які здійснюються із дотриманням регуляторних вимог держави.

Кредитний портфель виконує функції розподілу, перерозподілу, заміщення грошей кредитними операціями, консолідації кредитів, мінімізації кредитних ризиків, розширення та диверсифікації бази доходів банку; оптимізації параметрів портфеля.

Обсяг і структура кредитного портфеля банку залежать від двох груп факторів: а) зовнішні: стан фінансового ринку; тенденції розвитку світової економіки; стан економічної кон'юнктури в країні; грошова-кредитна політика Національного банку України; б) внутрішні: специфіка ринку; кредитна політика банку; організаційна структура; розмір банку (розмір власного капіталу); структура пасивів банку; очікуваний дохід кожного напрямку розміщення капіталу; досвід і кваліфікація менеджерів банку.

Класифікація банківських кредитних портфелів ґрунтується на принципі однорідності, оскільки розглядає різновиди кредитних портфелів з різних напрямків, таких як: строк та розмір кредиту; суб'єкт та об'єкт кредитування; метод кредитування; вид забезпечення; форми власності; сфери спільного відтворення; галузева та територіальна належність позичальника.

Управління кредитним портфелем – це організація діяльності банку при здійсненні процесу кредитування, спрямована на запобігання або мінімізацію кредитного ризику, забезпечення прибутковості та ефективності роботи банку з урахуванням стану економіки та потреби ринку, збереження позицій лідера на ринку фінансових послуг у частині здійснення активних банківських операцій з клієнтами.

Процес управління кредитним портфелем можна узагальнити в наступні етапи: вибір, прийняття і схвалення кредитної політики; аналіз ринку

банківського та небанківського кредитування; вибір певних критеріїв оцінки кредитів, що входять в портфель; визначення структури кредитного портфеля в розрізі класифікованих позик; визначення кола показників оцінки позик, що становлять портфель; оцінка якості всього кредитного портфеля; аналіз зміни структури кредитного портфеля та виявлення причин даних змін; визначення достатності величини резерву, відповідно до сукупного ризику кредитного портфеля; визначення величини резерву, які необхідно створити під кожний виданий кредит; розробка заходів щодо покращення структури та якості кредитного портфеля в цілому.

Якість кредитного портфеля – це здатність досягати максимальної рентабельності при прийнятному рівні кредитного ризику та зберігання балансової ліквідності. Оцінка якості кредитного портфеля дозволяє забезпечити стабільність банку та зберегти довіру клієнтів, а також уникнути можливих фінансових проблем у майбутньому.

Методи оцінки якості кредитного портфеля поділяються на: методи експертних оцінок (рейтинговий метод, метод «Дерево рішень» та коефіцієнтний аналіз), статистичні (метод «Монте-Карло», кореляційно-регресійний аналіз, скоринг та таксономічний аналіз) та аналітичні (стрес-тестування) методи.

До основних показників, які використовуються для оцінки якості кредитного портфеля банку, можемо віднести наступні: частка кредитного портфеля в активах; частка окремих видів кредитів у кредитному портфелі; максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (H7); великі кредитні ризики (H8); максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (H9); частка непрацюючих кредитів (NPL) у кредитному портфелі; частка прострочених кредитів у кредитному портфелі; співвідношення процентної маржі до кредитного портфелю; показник прибутковості кредитного портфеля; показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику; показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ АТ «ПРИВАТБАНК»)

2.1. Загальна характеристика діяльності АТ «ПриватБанк»

На сьогоднішній день АТ КБ «ПриватБанк» є одним з банків, які найбільш динамічно розвиваються в Україні, і займає лідируючі позиції банківського рейтингу країни.

Слоган банку: «ПриватБанк – беремо і робимо».

АТ КБ «ПриватБанк» заснований у 1992 році. У табл. 2.1 наведені основні дані про Банк.

Таблиця 2.1 – Основні дані про АТ КБ «ПриватБанк» [40]

1. Повне найменування АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК «ПРИВАТБАНК»
2. Серія і номер свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи (за наявності) А01 054809
3. Дата проведення державної реєстрації: 19.03.1992 р.
4. Статутний капітал – 206 059 743 960 грн.
5. Середня кількість працівників – 22 000 осіб.
6. Основні види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД: 64.19 Інші види грошового посередництва. 66.19 Інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення. 66.12 Посередництво за договорами по цінних паперах або товарах.

АТ «ПриватБанк» забезпечує універсальне обслуговування для широкого кола клієнтів, займає провідну позицію на українському роздрібному ринку, активно просуваючи послуги для малого та середнього бізнесу та вибірково працюючи в корпоративному секторі. Основу ресурсної бази банку складають кошти фізичних осіб в національній валюті, із значною часткою поточних

рахунків. Основною стратегічною метою АТ «ПриватБанк» є збільшення кредитного портфеля в сфері роздрібного кредитування та кредитування малих і середніх підприємств. Банк розпоряджається потужною транзакційною платформою Приват24, що дозволяє ефективно обслуговувати операції з управління рахунками клієнтів у всіх сегментах і забезпечує високий рівень комісійних доходів. Крім онлайн-сервісів, АТ «ПриватБанк» має широку мережу відділень, банкоматів та терміналів самообслуговування, що дозволяє надавати послуги по всій території країни (за винятком тимчасово окупованих територій).

Головними пріоритетами діяльності АТ «ПриватБанк» є підвищення якості процесів обслуговування клієнтів з дотриманням вимог законодавства, розвиток кредитування з підтриманням високої якості кредитного портфелю, вдосконалення та розробка банківських продуктів та послуг, оптимізація інфраструктури.

ПриватБанк має такі рейтинги (додаток Ж) станом на 01.01.2023:

1. Довгостроковий рейтинг за національною шкалою відображається як "uaAA" і AA (ukr)/Stable відповідно для внутрішнього та зовнішнього рейтингів. Це свідчить про високий рівень кредитоспроможності та стабільність банку з довгострокової перспективи.
2. Короткостроковий кредитний рейтинг відображається як "uaK1". Це також показує високий рівень кредитоспроможності банку з короткострокової перспективи.
3. Рейтинг депозитів відображається як "ua.1". Це позитивний рейтинг, що підтверджує високий рівень надійності банку для зберігання депозитів.
4. Fitch Ratings присвоює банку довгостроковий рейтинг CCC- в іноземній валюті та CCC в національній валюті. Ці рейтинги вказують на високий ризик неплатоспроможності та низьку стабільність з довгострокової перспективи.
5. Moody's присвоює банку базову оцінку кредитоспроможності (BCA) та скориговану базову оцінку кредитоспроможності (Adjusted BCA) рівня "ca". Довгострокові депозити отримали рейтинг Caa3 як в іноземній, так і в

національній валюті. Ці рейтинги також вказують на високий ризик неплатоспроможності та низьку стабільність з довгострокової перспективи.

Загалом, Банк має високий рівень кредитоспроможності та стабільність з довгострокової перспективи за національними шкалами, але виявляється підвищений ризик неплатоспроможності та низька стабільність з погляду зовнішніх рейтингових агентств.

Структура управління банку (додаток К) включає в себе: Наглядову раду, Голову правління в особі Герхарда Бьоша та інші відділи та комітети. Виокремимо, як окремий елемент структури управління ПриватБанку – кредитний комітет. Структурні підрозділи кредитного комітету відповідають етапам процесу кредитування (рис. 2.1).

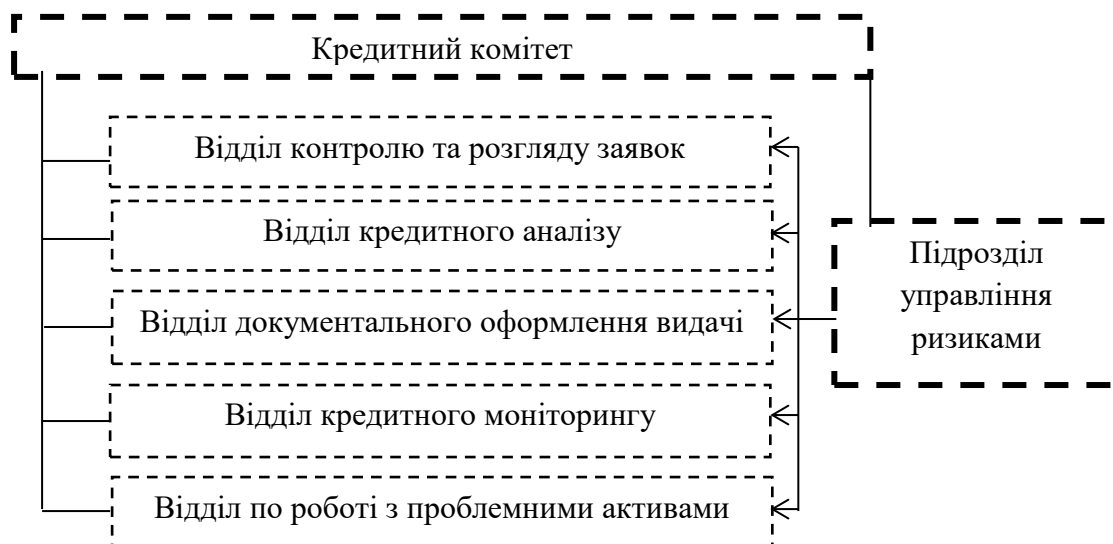

Рисунок 2.1 – Підрозділи кредитного комітету АТ КБ «ПриватБанк» [40]

Працівники кредитного департаменту АТ «ПриватБанк» використовують комплекс методів, які забезпечують адекватну оцінку та вимірювання кредитних ризиків. Зокрема, вони проводять оцінку та вимірювання індивідуальних кредитних ризиків, що пов'язані з окремими операціями, контрагентами або групами пов'язаних контрагентів. Крім того, здійснюється оцінка та вимірювання портфельних кредитних ризиків.

У Додатку Л представлено проведений аналіз показників Звіту про фінансовий стан в АТ «ПриватБанк». Результати аналізу наведено на рис. 2.2.

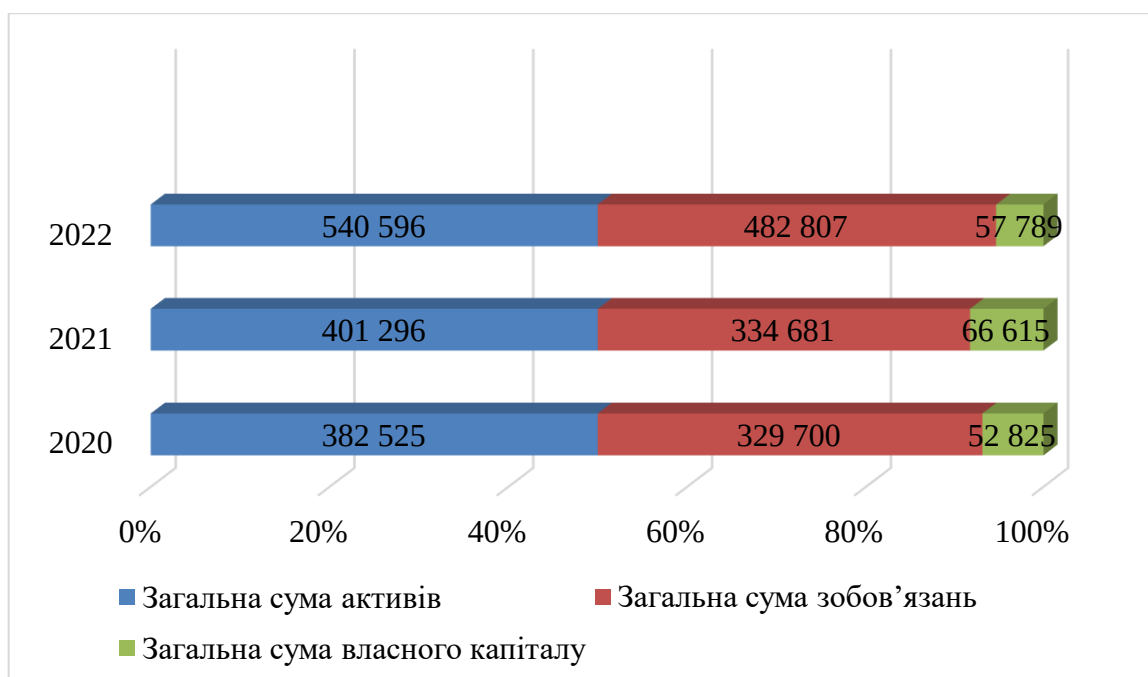

Рисунок 2.2 – Показники Звіту про фінансовий стан в АТ «ПриватБанк» упродовж 2020-2022 рр. (млн. грн.) [40]

Отже, упродовж 2021-2022 рр. спостерігаємо зростання загальних активів АТ «ПриватБанк» на 139 300 млн. грн. або на 34,71%, що сталося за рахунок збільшення таких складових активів банку: грошових коштів та їх еквівалентів на 43 545 млн. грн. або на 82,42%, кредити та аванси банкам зросли на 77 594 млн. грн. або на 295,68%, кредитів та авансів клієнтам на 1 866 млн. грн. або на 2,82%, також відбулося зростання інвестиційної нерухомості на 166 млн. грн. або на 8,35%, нематеріальні активи за винятком гудвілу на 101 млн. грн. або на 7,84%, інші фінансові активи на 1 665 млн. грн. або на 62,97%. Також протягом 2021-2022 рр. спостерігаємо збільшення обсягу зобов'язань в АТ «ПриватБанк» на 148 126 млн. грн. або на 44,26%, що сталося за рахунок збільшення коштів клієнтів банку на 146 667 млн. грн. або на 45,09%. Натомість, у 2022 р., порівняно з 2021 р., відбулося зменшення власного капіталу АТ «ПриватБанк» на 8 826 млн. грн. або на 13,25%, що сталося у зв'язку із збільшенням інших резервів на 11 077 млн. грн. або на 270,77%.

У табл. 2.2 проведемо аналіз показників Звіту про прибуток або збиток в АТ «ПриватБанк».

Таблиця 2.2 – Аналіз показників Звіту про прибуток або збиток в АТ «ПриватБанк» упродовж 2020-2022 рр. (млн. грн.) [40]

Показники	Роки			Відхилення 2021 / 2020 рр.		Відхилення 2022 / 2021 рр.	
	2020	2021	2022	млн. грн	%	млн. грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Процентні доходи в т.ч.:	33 563	35 854	43 686	2 291	6,39	7 832	21,84
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	28 547	30 870	38 905	2 323	7,53	8 035	26,03
- інші процентні доходи	5 016	4 984	4 781	-32	-0,64	-203	-4,07
Процентні витрати	-11 961	-6 537	-3 768	5 424	-82,97	2 769	-42,36
Чистий процентний дохід	21 602	29 317	39 918	7 715	26,32	10 601	36,16
Прибуток від зменшення корисності та сортування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	-1 809	-856	-15 396	953	-111,33	-14 540	1698,60
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності	19 793	28 461	24 522	8 668	30,46	-3 939	-13,84
Прибуток до оподаткування	24 296	35 067	34 672	10 771	30,72	-395	-1,13
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	6	-17	-4 474	-23	135,29	-4 457	26217,65
Прибуток за рік	24 302	35 050	30 198	10 748	30,66	-4 852	-13,84

Позитивним моментом у діяльності АТ «ПриватБанк» стало зростання процентних доходів. Чистий процентний дохід Банку за 2021-2022 рр. збільшився на 10 601 млн. грн. або на 36,16%. Протягом 2021-2022 рр. відбулося зменшення прибутку в АТ «ПриватБанк» на 4 852 млн. грн. або на 13,84% [40].

Протягом 2022 року АТ «ПриватБанк» забезпечив досягнення 30,2 млрд. грн. чистого прибутку (35,1 млрд. грн. за 2021 рік, менше на 4,85 млрд. грн. або на 13,8%). Чистий прибуток Банку залишається максимальним результатом всього банківського сектору України, загальний прибуток якого у 2022 році склав 24,7 млрд. грн [38].

Основними факторами формування фінансового результату АТ КБ «ПриватБанк» в 2022 році є: зміна структури транзакційних операцій клієнтів, включаючи зростання безготівкових розрахунків в країні та збільшення транзакцій за кордоном по картам громадян України, які залишили країну через війну; зростання надходжень на поточні рахунки клієнтів, що перекрили відтік коштів за строковими депозитами і це призвело до зміни структури та обсягу чистого процентного доходу; вплив макроекономічних умов на банківський ринок України, включаючи тренд облікової ставки Національного банку України та офіційного валютного курсу; зростання кредитних ризиків та формування резервів для їх покриття; формування резервів під очікувані збитки від бойових дій, включаючи втрату готівки та інших активів через руйнування приміщень та банкоматів; контроль операційних витрат шляхом обмеження всіх витрат, що не пов'язані з безперервністю діяльності; результат переоцінок збитків від зміни офіційного курсу гривні до долара США, які частково компенсуються позитивною переоцінкою індексованих ОВДП в портфелі Банку. При цьому, переоцінка індексованих ОВДП є похідною як від зміни курсу грн до дол. США, так і від інфляційних очікувань та зростання внаслідок цього процентних ставок як на ринку України, так і в світі [40].

За підсумками 2022 року АТ «ПриватБанк» має достатній рівень капіталу. Регулятивний капітал Банку на кінець 2022 року становить 54,5 млрд. грн., а норматив адекватності регулятивного капіталу 23,78% (при нормі >10%) [40].

Також, доцільно провести аналіз фінансової стійкості банку. Ліквідність – це ступінь покриття зобов'язань активами і ліквідність самих активів забезпечується дотриманням обов'язкових економічних нормативів НБУ (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Нормативні показники ліквідності АТ «ПриватБанк»
упродовж 2020–2022 рр. (%) [40]

Показник (оптимальне значення)	На 01 січня 2020	На 01 січня 2021	На 01 січня 2022	Абсолютна зміна (+/-)		Нормативні показники
				2021 від 2020	2022 від 2021	
Норматив довгострокової ліквідності (NSFR) (не менше 100%)	-	156,5656	182,2410	156,5656	28,6754	Не менше 90% - починаючи з 01 жовтня 2021 року. Не менше 100% - починаючи з 01 квітня 2023 року.
Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR _{ВВ}) (не менше 100%)	278,2289	258,8487	311,0103	-19,3802	52,1616	Не менше 100%
Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземних валютах в грн. еквіваленті (LCR _{ІВ}) (не менше 100%)	218,1789	200,3644	260,1445	-17,8145	59,7801	Не менше 100%

Як показують розрахунки, ліквідність АТ «ПриватБанк» протягом аналізованого періоду підвищилась. Всі нормативні показники ліквідності Банку значно перевищують норми, встановлені НБУ. Так, на 31 грудня 2022 року коефіцієнт покриття ліквідністю складав 311,01% за всіма валютами (LCR_{ВВ}) та 260,14% в іноземній валюті (LCR_{ІВ}) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%. Норматив довгострокової ліквідності складав (NSFR) 182,24% при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 90% (з 01 квітня 2023 року – не менше 100%).

За підсумками 2022 року АТ «ПриватБанк» має достатній рівень капіталу. Регулятивний капітал Банку на кінець 2022 року становить 54,5 млрд. грн., а норматив адекватності регулятивного капіталу 23,78% (при нормі >10%). Загальна сума активів складає 540 596 млн. грн., зобов'язань – 482 807 млн. грн. та власного капіталу – 57 789 млн. грн.

Чистий процентний дохід Банку за 2021-2022 рр. збільшився на 10 601 млн. грн. або на 36,16%. Протягом 2021-2022 рр. відбулося зменшення прибутку в АТ «ПриватБанк» на 4 852 млн. грн. або на 13,84%.

Протягом 2022 року АТ «ПриватБанк» забезпечив досягнення 30,2 млрд. грн. чистого прибутку (35,1 млрд. грн. за 2021 рік, менше на 4,85 млрд. грн. або на 13,8%). Чистий прибуток Банку залишається максимальним результатом всього банківського сектору України, загальний прибуток якого у 2022 році склав 24,7 млрд. грн.

Всі нормативні показники ліквідності Банку значно перевищують норми, встановлені НБУ. Так, на 31 грудня 2022 року коефіцієнт покриття ліквідністю складав 311,01% за всіма валютами (LCRBB) та 260,14% в іноземній валюті (LCRIB) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%. Норматив довгострокової ліквідності складав (NSFR) 182,24% при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 90% (з 01 квітня 2023 року – не менше 100%).

2.2. Аналіз обсягу та структури кредитного портфеля АТ «ПриватБанк»

АТ «ПриватБанк» здійснює основну частину своєї діяльності в Україні. Економіка України має певні характеристики, які загрожують її стабільності в довгостроковій перспективі. Ці характеристики включають низький рівень ліквідності на ринках капіталу, дефіцит балансу державних фінансів та зовнішньої торгівлі. У 2022 році було випробуванням стійкості банківської системи України через складні зовнішні обставини, пов'язані з російською агресією та введенням воєнного стану в Україні з 24 лютого 2022 року. Військові дії агресора спричинили значні пошкодження цивільної інфраструктури, офісів, житлових будівель та привели до припинення роботи підприємств і компаній на

територіях активних бойових дій і прилеглих районах. Крім того, були порушені ланцюги постачання та заблоковані транспортні шляхи, що призвело до зменшення попиту.

Українська економіка повільно відновлювалася після спаду в першому півріччі 2022 року, спричиненого російською агресією. Руїнування інфраструктури, зокрема енергетичних об'єктів, та втрата людського капіталу унаслідок подальших російських терористичних атак і бойових дій призвели до подальшого зниження економіки у 2022 році та гальмують її відновлення в наступному році. Високий рівень ризику та невизначеності ускладнює роботу фінансового сектора, але значна міжнародна фінансова допомога підтримує макрофінансову стабільність.

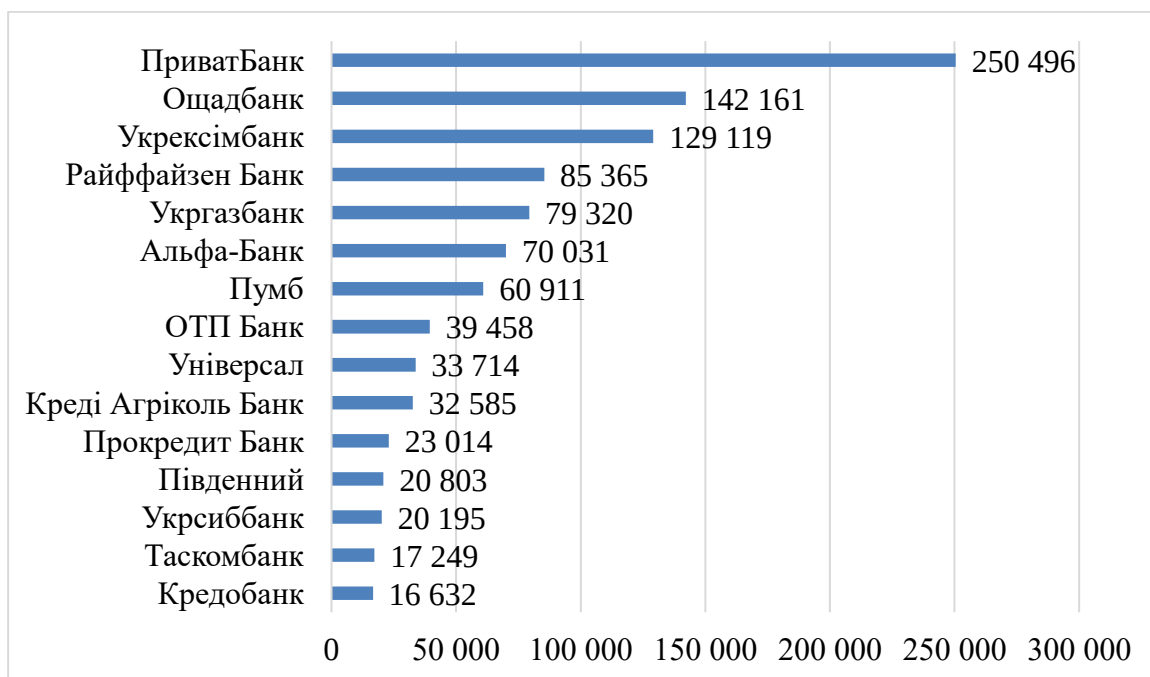

Рисунок 2.3 – Рейтинг банків України за найбільшим обсягом кредитного портфеля станом на 01.01.2023 р. (млн. грн.) [41]

З рис. 2.3 видно, що найбільший обсяг кредитного портфеля у АТ КБ «ПриватБанк» 250,496 млн. грн., друге місце займає АТ «Ощадбанк» 142,161 млн. грн. Варто відмітити, що за статистикою НБУ, ПриватБанк займає лідируючу позицію за обсягом кредитного портфеля. Також, варто зазначити те, що: ПриватБанк, Ощадбанк, Укрексімбанк та Укргазбанк є банками з державною

часткою; Райффайзен Банк, Альфа-Банк, ОТП Банк, Креді Агріколь Банк, Прокредит Банк, Укрсиббанк та Кредобанк – банки іноземних банківських груп; ПУМБ, Універсал, Південний та Таскомбанк є банками з приватним капіталом.

Розглянемо більш детально обсяг кредитного портфеля АТ «ПриватБанк» (рис. 2.4).

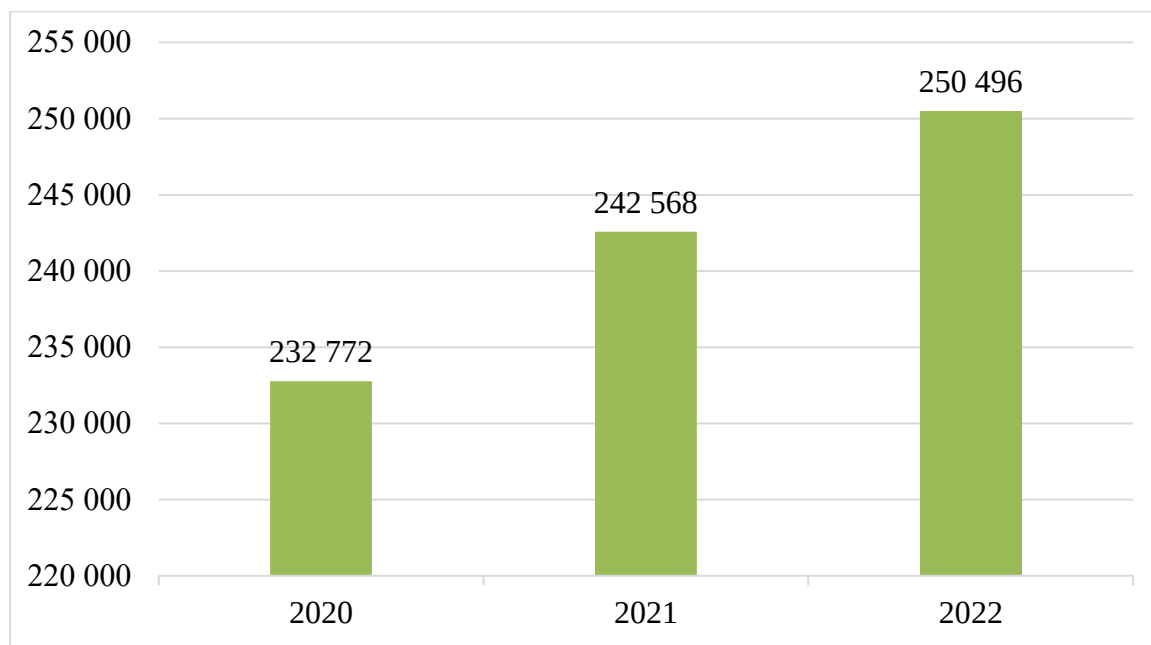

Рисунок 2.4 – Обсяг кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» 2020-2022 рр. (млн. грн.) [40]

Частка кредитного портфеля ПриватБанку в активах в 2020 році становила 60,85%, в 2021 – 60,45% та в 2022 році знизилася до 46,34% через збільшення в структурі активів банку грошових коштів та їх еквівалентів, інвестиційних цінних паперів, інвестиційної нерухомості та нематеріальних активів за винятком гудвілу.

Станом на 01.01.2023 обсяг кредитного портфеля АТ «ПриватБанк» становить 250 496 млн. грн., що на 7 929 млн. грн. більше ніж у 2021 році.

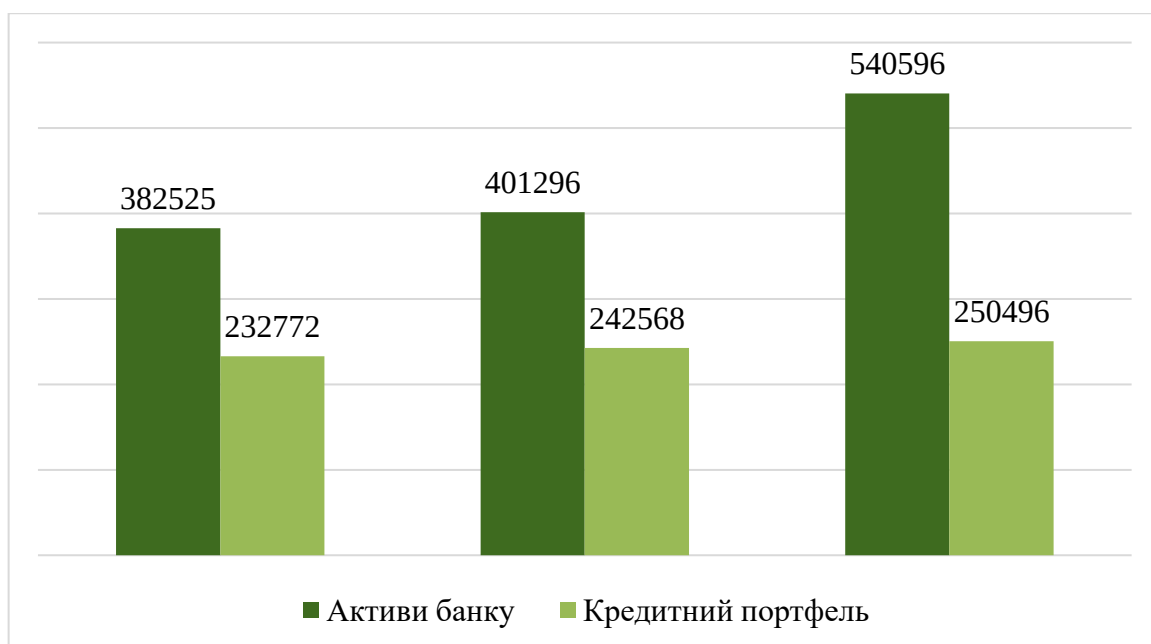

Рисунок 2.5 – Обсяг кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» до активів банку 2020-2022 рр. (млн. грн.) [40]

У табл. 2.4 представлені дані щодо кредитів та авансів клієнтам в АТ «ПриватБанк».

Таблиця 2.4 – Динаміка зміни обсягів кредитів та авансів клієнтам в АТ «ПриватБанк» упродовж 2020-2022 рр. (млн. грн.) [40]

Показники	Роки			Відхилення 2021 / 2020 рр.		Відхилення 2022 / 2021 рр.		Питома вага, %	
	2020	2021	2022	млн. грн	%	млн. грн	%	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	164 332	163 513	167 931	-819	-0,50	4 418	2,70	67,41	67,04
Кредити юридичним особам	5 509	4 091	5 340	-1 418	-25,74	1 249	30,53	1,69	2,13
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	6 859	11 903	21 311	5 044	73,54	9 408	79,04	4,91	8,51
Кредити фізичним особам – кредитні картки	40 609	45 314	46 593	4 705	11,59	1 279	2,82	18,68	18,60
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9 566	9 858	3 912	292	3,05	-5 946	-60,32	4,06	1,56

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	3 500	5 343	3 880	1 843	52,66	-1 463	-27,38	2,20	1,55
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	35	394	328	359	1025,7	-66	-16,75	0,16	0,13
Кредити фізичним особам – інші кредити	129	83	26	-46	-35,66	-57	-68,67	0,03	0,01
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	1 052	735	364	-317	-30,13	-371	-50,48	0,30	0,15
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	588	267	162	-321	-54,59	-105	-39,33	0,11	0,06
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	517	1 067	649	550	106,38	-418	-39,18	0,44	0,26
Придбані/створені знецінені кредити	76	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	232 772	242 568	250 496	9 796	4,21	7 928	3,27	100,0	100,0
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	(177 751)	(174 350)	(182 412)	3 401	-1,91	-8 062	4,62	-	-
Всього кредитів та авансів клієнтам	55 021	68 218	68 084	13 197	23,99	-134	-0,20	-	-

Отже, упродовж 2021-2022 рр. відбулося скорочення обсягу загальних кредитів та авансів клієнтам АТ «ПриватБанк» на 134 млн. грн. або на 0,20%, що відбулося у зв'язку із зменшенням таких складових як: кредити фізичним особам – іпотечні кредити зменшилися за 2021-2022 рр. на 5 946 млн. грн. або на 60,32%; кредити фізичним особам – споживчі кредити зменшилися на 1 463 млн. грн. або на 27,38%; кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля скоротилися на 66 млн. грн. або на 16,75%; кредити фізичним особам – інші кредити зменшилися на 57 млн. грн. або на 68,67%; дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи скоротилися на 371 млн. грн. або на 50,48%;

дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи зменшилися на 105 млн. грн. або на 39,33%; дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП) скоротилися на 418 млн. грн. або на 39,18%.

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років, категорія "Кредити, що управляються як окремий портфель" включає непрацюючі кредити, які були видані до 19 грудня 2016 року. За думкою керівництва, цей портфель має спільні показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галуззю економіки або напрямом комерційної діяльності на дату видання таких кредитів. На 31 грудня 2022 року ПриватБанк визнав резерв у сумі 167 435 млн. грн. під очікувані кредитні збитки за цими кредитами (31 грудня 2021 року: 162 322 млн. грн.). Протягом 2022 року ПриватБанк списав 44 мільйони гривень зазначених кредитів з резерву (протягом 2021 року: 1 744 млн. грн.), проте Банк продовжуватиме приймати заходи для повернення списаного боргу [40].

За 2022 рік кредити та аванси клієнтам, які АТ «ПриватБанк» списав за рахунок резервів в минулих роках, було відшкодовано в загальній сумі 359 млн. грн. (2021 рік: 432 млн. грн.) включаючи відшкодування 238 млн. грн. за кредитними картками (2021 рік: 275 млн. грн.), 98 млн. грн. за кредитами юридичним особам (2021 рік: 141 млн. грн.), 21 млн. грн. за іпотечними кредитами (2021 рік: 11 млн. грн.) та 2 млн. грн. за кредитами підприємствам малого та середнього бізнесу (2021 рік: 5 млн. грн.). Концентрація клієнтського кредитного портфелю АТ «ПриватБанк» за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності представлено у табл. 2.5.

Так, упродовж 2021-2022 рр. кредити фізичним особам скоротилися на 6 624 млн. грн. або на 10,73%. У кредитах юридичним особам та МСП переважає збільшення таких складових: рослинництво зросло на 9 337 млн. грн. або на 312,48%, переробка сільськогосподарської продукції на 62 млн. грн. або на 69,66%, торгівля сільськогосподарською продукцією на 84 млн. грн. або на 32,43%, тваринництво 116 млн. грн. або на 58,88%, харчова промисловість 152 млн. грн. або на 32,90%, виробництво товарів народного споживання 233 млн.

грн. або на 29,13%, роздрібна торгівля 689 млн. грн. або на 23,85% та оптова торгівля на 491 млн. грн. або на 23,85 %; найбільш скоротилися послуги на 492 млн. грн. або на 46,15%, будівництво та нерухомість на 252 млн. грн. або на 32,98%.

Таблиця 2.5 – Концентрація клієнтського кредитного портфелю АТ «ПриватБанк» упродовж 2020-2022 рр. (млн. грн.) [40]

Показники	Роки		Відхилення 2022 / 2021 рр.		Питома вага, %	
	2021	2022	млн. грн	%	2021	2022
1	3	4	7	8		
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	163 513	167 931	4 418	2,70	67,41	67,04
Кредити фізичним особам	61 727	55 103	-6 624	-10,73	25,45	22,00
Кредити юридичним особам та підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)						
Рослинництво	2 988	12 325	9337	312,48	1,23	4,92
Роздрібна торгівля	2 889	3 578	689	23,85	1,19	1,43
Оптова торгівля	2 377	2 868	491	20,66	0,98	1,14
Інфраструктура	1 104	1 206	102	9,24	0,46	0,48
Виробництво товарів народного споживання	800	1 033	233	29,13	0,33	0,41
Устаткування та обладнання	798	883	85	10,65	0,33	0,35
Паливно-енергетичний комплекс	635	674	39	6,14	0,26	0,27
Автомобільні дилери	522	617	95	18,20	0,22	0,25
Харчова промисловість	462	614	152	32,90	0,19	0,25
Послуги	1 066	574	-492	-46,15	0,44	0,23
Будівництво та нерухомість	764	512	-252	-32,98	0,31	0,20
Інше АПК та пов'язані галузі	497	425	-72	-14,49	0,20	0,17
Торгівля сільськогосподарською продукцією	259	343	84	32,43	0,11	0,14
Металургійний комплекс	342	326	-16	-4,68	0,14	0,13
Будівельні матеріали	370	324	-46	-12,43	0,15	0,13
Тваринництво	197	313	116	58,88	0,08	0,12
Соціальний сектор	359	278	-81	-22,56	0,15	0,11
Хімічний комплекс	170	162	-8	-4,71	0,07	0,06
Переробка сільськогосподарської продукції	89	151	62	69,66	0,04	0,06
Авіабудування	136	141	5	3,68	0,06	0,06
Фінансовий сектор	5	4	-1	-20,00	0,00	0,00
Автомобілебудування	2	1	-1	-50,00	0,00	0,00
Інше	497	110	-387	-77,87	0,20	0,04
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	242 568	250 496	7 928	3,27	100,00	100,00

На 31 грудня 2022 року загальна сума кредитів, наданих десяти найбільшим клієнтам ПриватБанку, за винятком окремого портфеля, склала 2 240 млн. грн. Ця цифра становить 3% від загальної суми кредитів, за винятком окремого портфеля. У порівнянні з 31 грудня 2021 року, коли ця сума становила 2 114 млн. грн., відбулось збільшення. Резерв, що створений для покриття очікуваних кредитних збитків, пов'язаних з цими позичальниками, склав 595 млн. грн. На 31 грудня 2021 року цей резерв становив 884 млн. грн [40].

На рис. 2.6 представлена структура концентрації клієнтського кредитного портфелю АТ «ПриватБанк» упродовж 2020-2022 рр.

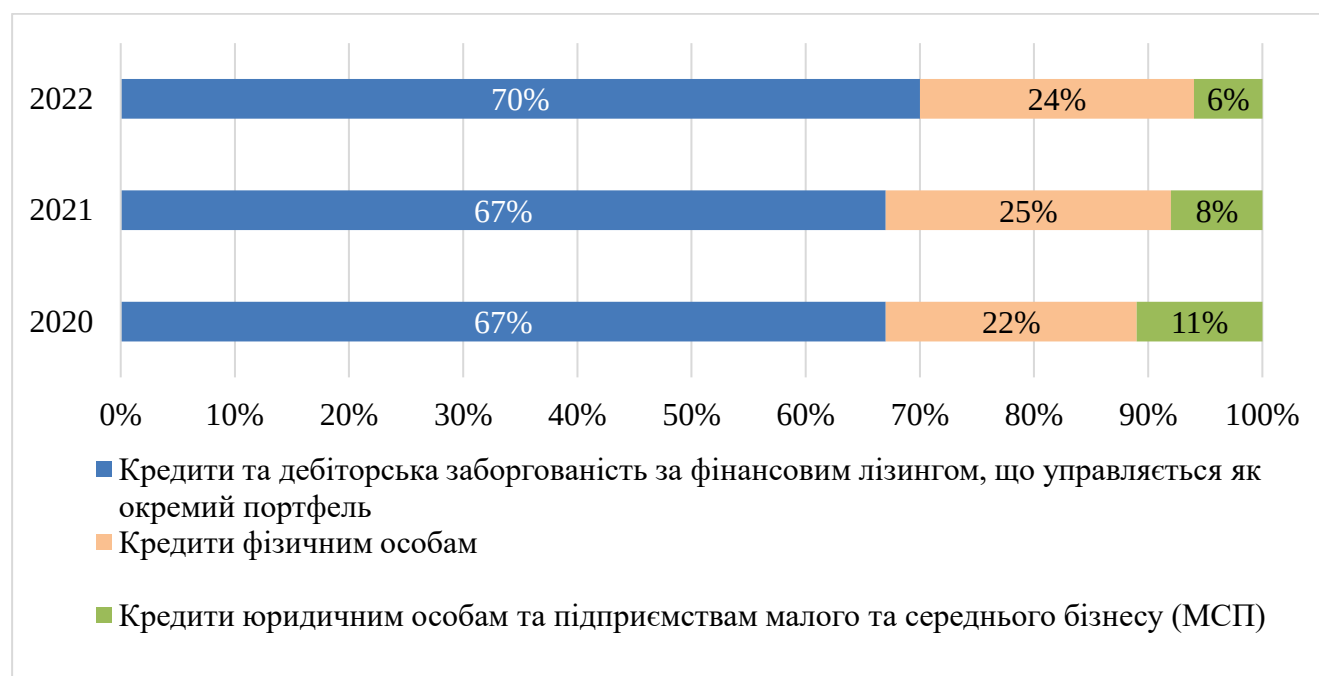

Рисунок 2.6 – Структура концентрації клієнтського кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» упродовж 2020-2022 рр. (%) [40]

Так, упродовж 2020-2022 рр. у структурі концентрації клієнтського кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» найбільша частка припадає на кредити та дебіторську заборгованість за фінансовим лізингом, що управляється як окремий портфель (70% у 2020 р., 67% у 2021 р. та 67% у 2022 р.). Кредити фізичним особам (24% у 2020 р., 25% у 2021 р. та 22% у 2022 р.). Кредити юридичним особам та МСП (6% у 2020 р., 8% у 2021 р. та 11% у 2022 р.)

Отже, упродовж 2020-2022 рр. спостерігаємо збільшення кредитного портфеля АТ «ПриватБанк», а саме 2020 р. – 232 772 млн. грн.; 2021 р. – 242 568 млн. грн.; 2022 р. – 250 496 млн. грн. Також, Банк займає перше місце у рейтингу банків від НБУ за обсягом кредитного портфеля, і цього місця жадного разу не поступився.

Упродовж 2020-2021 рр. відбулося збільшення обсягу загальних кредитів та авансів клієнтам АТ «ПриватБанк» на 23,99%, але в 2021-2022 рр. – зменшився на 0,20%, що відбулося у зв'язку із зменшенням кредитів фізичним особам – іпотечних кредитів; кредитів фізичним особам – споживчих кредитів; кредитів фізичних осіб – кредитів на придбання автомобіля; кредитів фізичним особам – інших кредитів.

Структура концентрації кредитного портфеля АТ «ПриватБанк» упродовж 2020-2022 рр.: найбільша частка припадає на кредити та дебіторську заборгованість за фінансовим лізингом, що управляється як окремий портфель (70% – 2020 р., 67% – 2021 р. та 67% – 2022 р.). Кредити фізичним особам (24% – 2020 р., 25% – 2021 р. та 22% – 2022 р.). Кредити юридичним особам та підприємствам малого та середнього бізнесу (6% – 2020 р., 8% – 2021 р. та 11% – 2022 р.).

2.3. Оцінка ефективності кредитного портфеля АТ «ПриватБанк»

Оцінка ефективності кредитного портфеля банку є важливим інструментом для визначення ризиків та вирахування прибутковості банківського бізнесу. Цей процес дозволяє оцінити якість кредитних активів та виявити можливі проблеми, що можуть впливати на фінансову стійкість банку. Тож, проведемо оцінку ефективності кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк».

Окремі показники діяльності банку за 2020-2022 рр., а саме нормативи кредитного ризику Н7, Н8, Н9, можна розглянути в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Нормативи кредитного ризику АТ КБ «ПриватБанк», 2020-2022 рр. (%) [40]

Нормативи	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення		Нормативні показники
				2021 від 2020	2022 від 2021	
Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7), %	9,62	8,01	6,37	-1,61	-1,64	Не більше 25%
Великі кредитні ризики (Н8),%	0,00	0,00	0,00	-	-	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу 800%
Максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9),%	0,16	0,08	0,00	-0,08	-0,08	Не більше 25%

Н7 встановлюється з метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань, який дорівнює у 2022 р. 6,37%, що на 1,64% менше, ніж у 2021 р. Н8 встановлюється з метою обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом або групою пов'язаних контрагентів і становить 0,00% з 2020 по 2022 рр. Н9 встановлюється з метою обмеження ризику, який виникає під час здійснення операцій з пов'язаними з банком особами, зменшення негативного впливу операцій з пов'язаними з банком особами на діяльність банку. Цей норматив у 2022 р. дорівнює 0,00%, а у 2021 р. – 0,08, що не перевищує оптимального значення.

На 1 січня 2023 року частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі зросла до 38%. Обсяг непрацюючих кредитів за березень – грудень 2022 року збільшився на 127 млрд грн до 432 млрд грн. Близько 75% NPL сектору сконцентровано в державних банках, зокрема понад 40% припадає на Приватбанк [39].

На рис. 2.7 представлено п'ять найбільших банків за обсягом непрацюючих кредитів (NPL).

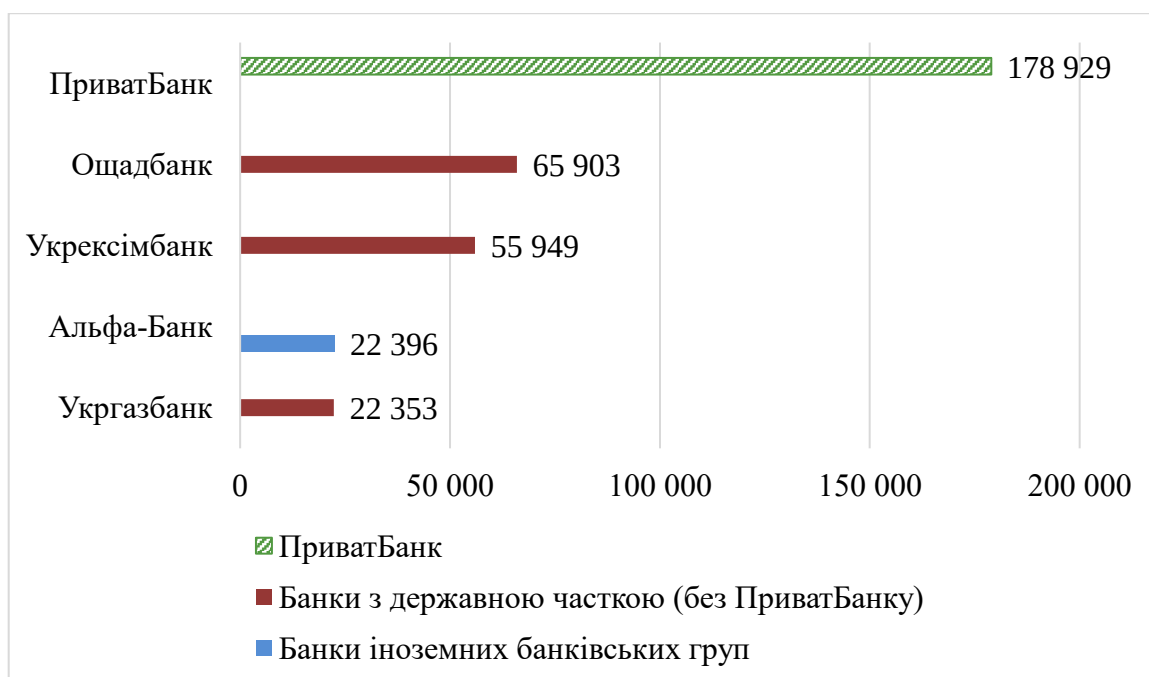

Рисунок 2.7 – Рейтинг банків України за найвищим обсягом непрацюючих кредитів (NPL) станом на 01.01.2023 р. (млн. грн.) [41]

Найбільший NPL у АТ «ПриватБанк» 178 929 млн. грн. або 69,2%. На другому місці АТ «Ощадбанк», у якого NPL становить 65 903 млн. грн. або 48,5%. У АТ «Укрексімбанк» – 55 949 млн. грн. або 42,1%.

Повномасштабне військове вторгнення росії в Україну зупинило позитивну тенденцію до поступового зменшення частки непрацюючих кредитів (NPL), яка тривала з 2018 року. За цей період обсяг NPL зменшився майже на 300 млрд. грн., а частка в кредитному портфелі скоротилася з 55% до 27% до 1 березня 2022 року. Однак протягом березня - травня 2022 року частка непрацюючих кредитів майже не змінювалася, в основному через пом'якшення регуляторних вимог щодо оцінки кредитного ризику. Починаючи з червня 2022 року банки почали поступово визнавати зростання NPL. На 1 січня 2023 року частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі зросла до 38%. Обсяг непрацюючих кредитів з березня по грудень 2022 року збільшився на 127 млрд грн, досягнувши 432 млрд. грн. Приблизно 75% NPL сектору сконцентровано в державних банках, з ПриватБанком, займаючим понад 40% цієї частки.

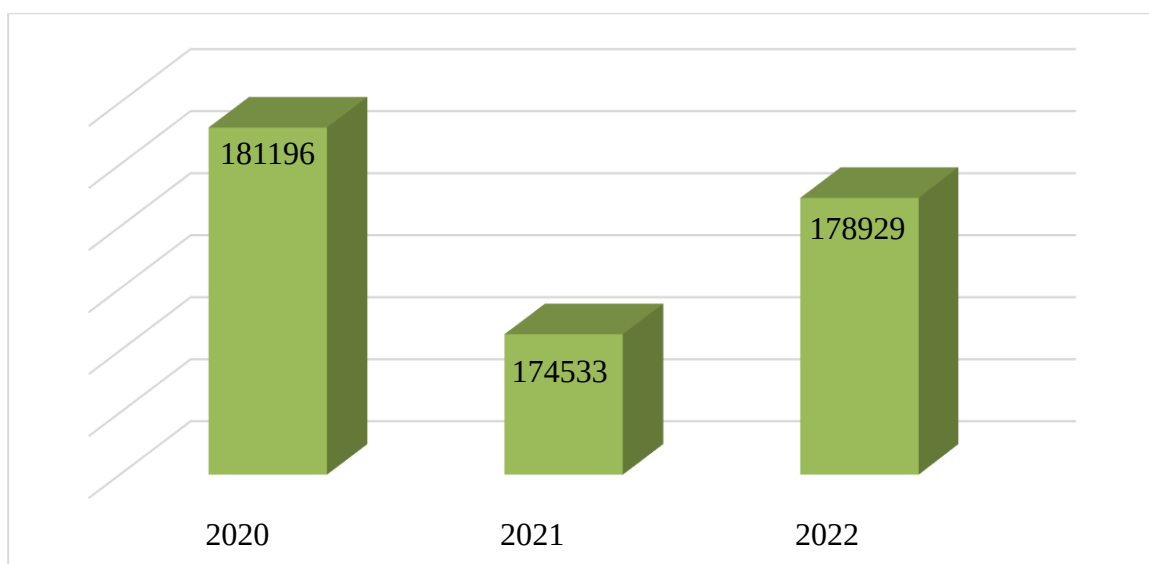

Рисунок 2.8 – Обсяг непрацюючих кредитів (NPL) в АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. (млн. грн.) [41]

Станом на 01.01.2023 обсяг непрацюючих кредитів (NPL) у АТ «ПриватБанк» становить 178 929 млн. грн. або 69,2% від обсягу кредитного портфеля Банку, що більше за 2021 рік на 4 396 млн. грн.

Таблиця 2.7 – Показники частки NPL та прострочених кредитів у кредитному портфелі АТ КБ «ПриватБанк», 2020-2022 рр. (%) [40]

Назва	Оптимальне значення	2020	2021	2022
Частка непрацюючих кредитів (NPL)	Тенденція до зменшення	77,84	71,95	71,43
Частка прострочених кредитів	Тенденція до зменшення	76,19	71,66	90,61

Частка непрацюючих кредитів (NPL) та прострочених кредитів показує спад від 2020 до 2022 року, що є позитивним трендом. Проте, рівень непрацюючих та прострочених кредитів залишається високим, що вказує на проблеми зі здатністю клієнтів погашати кредити вчасно.

Таблиця 2.8 – Показники ефективності створених резервів АТ КБ «ПриватБанк», 2020-2022 рр. (%) [40]

Назва	Оптимальне значення	2020	2021	2022
Показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику	Тенденція до зменшення	76,36	71,88	72,82
Показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами	Тенденція до збільшення	99,77	99,70	124,43

Показники міри захисту банку від сукупного кредитного ризику та достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами показують загальне покращення з 2020 до 2022 року. Це свідчить про збільшення рівня захисту банку від можливих кредитних ризиків та підвищення рівня резервування для покриття можливих збитків.

Станом на 31 грудня 2021 року для визначення кредитної якості АТ «ПриватБанк» використовував рейтинги міжнародної рейтингової агенції Fitch. Дані зміни не призвели до суттєвого впливу на очікувані кредитні ризики. У додатку М представлено кредитну якість грошових коштів, їх еквівалентів та обов’язкових резервів станом на 31 грудня 2022 року.

В табл. 2.9 наведемо дані щодо показників прибутковості кредитних операцій банку.

Таблиця 2.9 – Показники дохідності кредитних операцій АТ КБ «ПриватБанк», 2020-2022 рр. (%) [40]

Назва	Оптимальне значення	2020	2021	2022
Процентна маржа	Тенденція до збільшення	4,14	9,39	14,43
Показник прибутковості кредитного портфеля	Тенденція до збільшення	10,44	14,47	12,06

Процентна маржа та показник прибутковості кредитного портфеля показують позитивні тренди, зростаючи з 4,14% та 10,44% у 2020 році до 14,43% та 12,06% у 2022 році відповідно. Це свідчить про збільшення прибутковості кредитного портфеля банку.

Підсумовуючи, узагальнимо показники ефективності кредитного портфеля АТ «ПриватБанк», які були розраховані в даній роботі (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Показники оцінки ефективності кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк», 2020-2022 рр. (%) [В.1]

Шифр	Назва	Оптимальне значення	2020	2021	2022
K1	Частка кредитного портфеля в активах (п. 2.2 диплому)	65–75 %	60,85	60,45	46,34
K2	Частка непрацюючих кредитів (NPL) (п. 2.3 диплому)	Тенденція до зменшення	77,84	71,95	71,43
K3	Частка прострочених кредитів (п. 2.3 диплому)	Тенденція до зменшення	76,19	71,66	90,61
K4	Розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7) (п. 2.3 диплому)	Не більше 25%	9,62	8,01	6,37
K5	Обсяг великих кредитних ризиків (Н8) (п. 2.3 диплому)	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу 800%	0,00	0,00	0,00
K6	Розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) (п. 2.3 диплому)	Не більше 25%	0,16	0,08	0,00
K7	Показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику (п. 2.3 диплому)	Тенденція до зменшення	76,36	71,88	72,82
K8	Показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами (п. 2.3 диплому)	Тенденція до збільшення	99,77	99,70	124,43
K9	Процентна маржа (п. 2.3 диплому)	Тенденція до збільшення	4,14	9,39	14,43
K10	Показник прибутковості кредитного портфеля (п. 2.3 диплому)	Тенденція до збільшення	10,44	14,47	12,06

Аналізуючи наведені показники оцінки ефективності кредитного портфеля банку, можна зробити наступні висновки:

1. Частка кредитного портфеля в активах зменшилась з 60,85% в 2020 році до 46,34% в 2022 році. Це може свідчити про зменшення обсягу кредитного портфеля відносно активів банку протягом останніх трьох років.

2. Частка непрацюючих кредитів (NPL) зменшилась з 77,84% в 2020 році до 71,43% в 2022 році. Це означає, що банк зміг знизити відсоток непрацюючих кредитів у своєму портфелі протягом цього періоду.

3. Частка прострочених кредитів зросла з 76,19% в 2020 році до 90,61% в 2022 році. Це свідчить про зростання відсотка кредитів, які були прострочені відповідно до графіка погашення платежів. Це може бути ознакою проблем у зборі платежів від позичальників.

4. Розмір кредитного ризику на одного контрагента (H7) зменшився з 9,62% в 2020 році до 6,37% в 2022 році. Це показує зниження ризику, який банк приймає, надаючи кредити одному контрагенту. Оптимальне значення цього показника не повинно перевищувати 25%.

5. Обсяг великих кредитних ризиків (H8) не становить більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу. За наведеними даними, обсяг великих кредитних ризиків в банку дорівнює 0,00% протягом усього періоду 2020-2022 рр. Це свідчить про відсутність великих ризикованих кредитів у портфелі банку.

6. Розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (H9) також зменшився з 0,16% в 2020 році до 0,00% в 2022 році. Це свідчить про зниження ризику, пов'язаного з кредитними операціями з особами, які мають зв'язок з банком.

7. Показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику зменшився з 76,36% в 2020 році до 72,82% в 2022 році. Це може вказувати на зменшення рівня захисту банку від ризиків, пов'язаних з кредитним портфелем.

8. Показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами збільшився з 99,77% в 2020 році до 124,43% в 2022 році. Це означає, що банк збільшив рівень резервів для покриття можливих втрат

за простроченими кредитами, що свідчить про більш ефективне управління ризиками.

9. Процентна маржа зростала з 4,14% в 2020 році до 14,43% в 2022 році. Це свідчить про покращення прибутковості кредитного портфеля банку.

Загалом, з наведених показників можна зробити висновок щодо покращення певних якісних характеристик кредитного портфеля: зменшились NPL, знижується ризик (зменшення кредитного ризику на одного контрагента і збільшення резервів для покриття можливих втрат), покращується прибутковість (зростання процентної маржі). Однак, присутність зростаючої частки прострочених кредитів і зниження показника міри захисту банку від сукупного кредитного ризику варто враховувати як потенційні проблеми, які банк може стикнутися у майбутньому і потребують уваги та вдосконалення.

Отже, результат роботи АТ «ПриватБанк» за 2022 рік свідчить про його ефективність, стресостійкість, гнучкість та адаптивність. Довіра клієнтів до Банку, оперативне реагування на нові виклики зовнішнього середовища та нові потреби клієнтів, забезпечило Банку лідерські позиції в загальному результаті банківської системи. При цьому, АТ КБ «ПриватБанк» є системно важливим банком, який є основою фінансової системи України.

Висновок по Розділу 2

На сьогоднішній день АТ КБ «ПриватБанк» є одним з банків, який найбільш динамічно розвиваються в Україні, і займає лідируючі позиції банківського рейтингу країни.

АТ КБ «ПриватБанк» заснований у 1992 році. За підсумками 2022 року АТ «ПриватБанк» має достатній рівень капіталу. Регулятивний капітал Банку на кінець 2022 року становить 54,5 млрд. грн., а норматив адекватності регулятивного капіталу 23,78% (при нормі >10%). Загальна сума активів складає

540 596 млн. грн., зобов'язань – 482 807 млн. грн. та власного капіталу – 57 789 млн. грн.

Чистий процентний дохід Банку за 2021-2022 рр. збільшився на 10 601 млн. грн. або на 36,16%. Протягом 2022 року АТ «ПриватБанк» забезпечив досягнення 30,2 млрд. грн. чистого прибутку (35,1 млрд. грн. за 2021 рік, що менше на 4,85 млрд. грн. або на 13,8%). Чистий прибуток Банку залишається максимальним результатом всього банківського сектору України, загальний прибуток якого у 2022 році склав 24,7 млрд. грн.

Упродовж 2020-2022 рр. спостерігаємо збільшення кредитного портфеля АТ «ПриватБанк», а саме обсяг на кінець періоду становив 2020 р. – 232 772 млн. грн.; 2021 р. – 242 568 млн. грн.; 2022 р. – 250 496 млн. грн. Також, Банк займає перше місце у рейтингу банків від НБУ за обсягом кредитного портфеля, і цього місця жадного разу не поступився.

Протягом 2020-2021 рр. відбулося збільшення обсягу загальних кредитів та авансів клієнтам АТ «ПриватБанк» на 23,99%, але в 2021-2022 рр. – зменшився на 0,20%, що відбулося у зв'язку із зменшенням кредитів фізичним особам – іпотечних кредитів; кредитів фізичним особам – споживчих кредитів; кредитів фізичних осіб – кредитів на придбання автомобіля; кредитів фізичним особам – інших кредитів.

Структура кредитного портфеля АТ «ПриватБанк» упродовж 2020-2022 рр.: найбільша частка припадає на кредити та дебіторську заборгованість за фінансовим лізингом, що управляється як окремий портфель (70% – 2020 р., 67% – 2021 р. та 67% – 2022 р.). Кредити фізичним особам (24% – 2020 р., 25% – 2021 р. та 22% – 2022 р.). Кредити юридичним особам та підприємствам малого та середнього бізнесу (6% – 2020 р., 8% – 2021 р. та 11% – 2022 р.).

Проаналізувавши показники оцінки ефективності кредитного портфеля банку, можна зробити наступні узагальнення:

1. Частка кредитного портфеля в активах зменшилась з 60,85% в 2020 році до 46,34% в 2022 році. Це може свідчити про зменшення обсягу кредитного портфеля відносно активів банку протягом останніх трьох років.

2. Частка непрацюючих кредитів (NPL) зменшилась з 77,84% в 2020 році до 71,43% в 2022 році. Це означає, що банк зміг знизити відсоток непрацюючих кредитів у своєму портфелі протягом цього періоду.

3. Частка прострочених кредитів зросла з 76,19% в 2020 році до 90,61% в 2022 році. Це свідчить про зростання відсотка кредитів, які були прострочені відповідно до графіка погашення платежів. Це може бути ознакою проблем у зборі платежів від позичальників.

4. Розмір кредитного ризику на одного контрагента (H7) зменшився з 9,62% в 2020 році до 6,37% в 2022 році. Це показує зниження ризику, який банк приймає, надаючи кредити одному контрагенту. Оптимальне значення цього показника не повинно перевищувати 25%.

5. Обсяг великих кредитних ризиків (H8) не становить більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу. За наведеними даними, обсяг великих кредитних ризиків в банку дорівнює 0,00% протягом усього періоду 2020-2022 рр. Це свідчить про відсутність великих ризикованих кредитів у портфелі банку.

6. Розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (H9) також зменшився з 0,16% в 2020 році до 0,00% в 2022 році. Це свідчить про зниження ризику, пов'язаного з кредитними операціями з особами, які мають зв'язок з банком.

7. Показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику зменшився з 76,36% в 2020 році до 72,82% в 2022 році. Це може вказувати на зменшення рівня захисту банку від ризиків, пов'язаних з кредитним портфелем.

8. Показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами збільшився з 99,77% в 2020 році до 124,43% в 2022 році. Це означає, що банк збільшив рівень резервів для покриття можливих втрат за простроченими кредитами, що свідчить про більш ефективне управління ризиками.

9. Процентна маржа зростала з 4,14% в 2020 році до 14,43% в 2022 році. Це свідчить про покращення прибутковості кредитного портфеля банку.

Водночас, підвищується якість кредитного портфеля (зменшення NPL), знижується ризик (зменшення кредитного ризику на одного контрагента і збільшення резервів для покриття можливих втрат), покращується прибутковість (зростання процентної маржі). Однак, присутність зростаючої частки прострочених кредитів і зниження показника міри захисту банку від сукупного кредитного ризику варто враховувати як потенційні проблеми, з якими банк може стикнутися у майбутньому і потребують уваги та вдосконалення.

Підкреслимо, що АТ "ПриватБанк" продемонстрував свою ефективність, стресостійкість, гнучкість та адаптивність у 2022 році. Довіра клієнтів до банку, швидка реакція на нові виклики зовнішнього середовища та потреби клієнтів дозволили банку зайняти провідні позиції в банківській системі загалом. Більш того, АТ КБ "ПриватБанк" є системно важливим банком, який є незаперечною основою фінансової системи України.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

З початку 24 лютого 2022 року російська федерація розпочала масштабне вторгнення на територію України, що триває дотепер. Введення воєнного стану, призвело до зростання інфляції, падіння ВВП та тиску на валютний ринок. Воєнні дії порушили ланцюги постачання, зменшили пропозицію товарів, збільшили витрати бізнесу, спричинили фізичне руйнування виробничих потужностей та інфраструктури, а також тимчасову окупацію деяких територій. Високі ціни на енергоносії та інфляція в країнах-партнерах також підсилювали ціновий тиск в Україні. На початку війни третина підприємств припинила свою діяльність через фізичне руйнування та тимчасову окупацію територій, невизначеність та ризики, розриви в логістичних та виробничих зв'язках, масову міграцію населення.

З другого півріччя економічна активність зміцнилася, бізнес і населення поволі пристосовувалися до нових умов. Цьому сприяло також звільнення північних областей та зменшення кількості регіонів з активними бойовими діями. У четвертому кварталі 2022 року найважливішими проблемами економіки України стали недостача електроенергії та проблеми з постачанням води та тепла, спричинені ракетними обстрілами росією критичних інфраструктурних об'єктів країни, які розпочалися у жовтні. Недостатнє постачання електроенергії призвело до додаткових обмежень економічної активності в країні. Більшість підприємств змушені були зменшити виробництво та торгівлю, хоча деякі з них змогли стабілізувати свою діяльність завдяки автономним джерелам енергії, зміні графіків роботи або використанню електроенергії для виробничих потреб.

Проте руйнування потужностей, бойові дії, зменшення попиту та купівельної спроможності, логістичні проблеми, особливо для металургійної галузі, та проблеми з енергопостачанням гальмують відновлення економіки. На спад ВВП 2022 року мало значний вплив падіння виробництва у сільському

господарстві через низькі врожаї та зменшення посівних площ. Падіння ВВП становило 30,4%, що передбачалося у макропрогнозах. У 2023 році прогнозується лише 0,3% зростання реального ВВП через високі ризики, низькі врожаї та проблеми в енергетичній інфраструктурі.

На початку війни НБУ зберігав офіційний курс гривні та облікову ставку (на рівні 10%) незмінними для контролю очікувань бізнесу та населення. Фіксований курс та валютні інтервенції НБУ стали ключовими інструментами забезпечення макрофінансової стабільності. Але згодом НБУ повернувся до активної монетарної політики, підвищивши облікову ставку до 25% з метою захисту доходів та заощаджень громадян та забезпечення стабільності курсу валют. Корекція офіційного курсу гривні забезпечила приплив та продаж валютної виручки експортерами, стабілізувала курсові очікування, але обмежено вплинула на прискорення інфляції, спричинену воєнними наслідками та динамікою світових цін. Натомість фіксація офіційного курсу на новому стійкішому рівні надала змогу НБУ зберегти контроль над ціновою динамікою в Україні [40, 41].

Протягом 2022 року в Україні спостерігалось значне зростання інфляційних очікувань у бізнесі та домогосподарств. Основні чинники цього зростання включали порушення ланцюгів постачання, руйнування виробництва, скорочення пропозиції товарів і послуг, а також збільшення витрат бізнесу. Також ефект перенесення офіційного курсу гривні до долара США вплинув на зростання інфляції. Глобальне зростання інфляції також впливало на ціни в Україні.

У той же час, фіксація тарифів на житлово-комунальні послуги та насичення внутрішнього ринку паливом, разом з пільговим оподаткуванням, гальмували зростання цін. У результаті інфляція зростала наприкінці року до 26,6%. Банківська система залишалася стабільною завдяки зростанню обсягу коштів клієнтів у банках, що забезпечувало високий рівень ліквідності, навіть під впливом воєнних ризиків [40, 41].

Попит на кредити з боку населення зменшився після початку повномасштабної війни, але помірний попит на кредити з боку корпорацій

зберігся. Держава підтримувала кредитування бізнесу, поліпшивши умови участі в урядових програмах, спрямованих на підтримку агросектору та критично важливих галузей економіки. Банки також активно надавали підтримку клієнтам, запроваджуючи різні програми кредитних канікул, пільгові ставки та тарифи по продуктах, а також програми реструктуризації як для масового сегменту, так і для корпоративних клієнтів при виході із кредитних канікул [40].

Проте, у зв'язку з фінансовим станом більшості клієнтів та їх обмеженими можливостями виконувати свої зобов'язання, кредитні ризики банківської системи зросли, і була необхідність формування резервів. Вартість гривневих ресурсів з початку другої половини 2022 року поступово збільшувалась через високу облікову ставку, що вступила в силу з червня. Однак значний надлишок ліквідності в банківській системі помітно уповільнював ефективність трансмісійного механізму.

Україна знаходиться в складній та напруженій ситуації, але з контрольованим розвитком подій. Продовження війни, руйнування виробничих та житлових об'єктів, а також невизначеність щодо тривалості конфлікту гальмують активний відновлювальний процес. Уряд стежить за розвитком ситуації та при необхідності приймає заходи для мінімізації негативних наслідків. Продовження військового конфлікту може негативно вплинути на фінансовий стан та результати банківської системи, але точні наслідки наразі не можуть бути передбачені.

24 лютого 2022 року НБУ ввів тимчасові обмеження, а саме [41]:

- призупинив роботу валютного ринку України, за винятком операцій з продажу іноземної валюти клієнтами;
- зафіксував офіційний курс на 24 лютого 2022 року;
- обмежив зняття готівки з рахунку клієнта в обсязі 100 тис. грн на день (за винятком виплат заробітної плати та соціальних виплат), окрім підприємств та установ, які забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань), Уряду та окремих дозволів Національного банку без нарахування та зняття комісій;

- заборонив видачу готівкових коштів з рахунків клієнтів в іноземній валюті, за винятком підприємств та установ, які забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань), Уряду та окремих дозволів НБУ;

- ввів мораторій на здійснення транскордонних валютних платежів (окрім підприємств та установ, які забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань) та Уряду, окремих дозволів НБУ);

- зупинив здійснення обслуговування банками видаткових операцій за рахунками резидентів держави, яка здійснила збройну агресію проти України;

- банкам – емітентам електронних грошей призупинив здійснення випуску електронних грошей, поповнення електронних гаманців електронними грошима, розповсюдження електронних грошей.

Для забезпечення безперебійного функціонування банківської системи Національним банком України було [40, 41]:

- встановлено порядок бланкового рефінансування банків з метою підтримки ліквідності банківської системи;

- скасовано вимоги щодо виконання пруденційних нормативів, якщо порушення виникли внаслідок воєнної агресії.

22 квітня 2022 року НБУ прийняв додаткові заходи з метою підтримки стабільного функціонування банківської системи. Національний банк розширив перелік тимчасових пом'якшень, які можуть застосовувати банки/банківські групи щодо вимог, встановлених нормативно-правовими актами Національного банку. Зокрема, встановлено особливості [40, 41]:

- включення під час розрахунку нормативів достатності капіталу мінімального розміру операційного ризику;

- актуалізації внутрішньобанківських/внутрішньогрупових документів;

- використання спрощеного підходу під час визначення розміру кредитного ризику;

- оновлення та подання до НБУ планів відновлення діяльності банку/банківської групи;

- контролю НБУ за виконанням програм капіталізації/реструктуризації банками за результатами оцінки стійкості, проведеної у 2021 році.

21 травня 2022 року НБУ скасував обмеження, що регулювало установлення курсу для продажу готівкової іноземної валюти клієнтам уповноваженими установами. Раніше (починаючи з 24 лютого 2022 року) встановлений курс не мав перевищувати офіційний курс більш ніж на 10%.

У 2022 році за ініціативи Національного банку України всі системно важливі банки об'єдналися для створення спільної банківської мережі – POWER BANKING. На кінець 2022 року ця мережа об'єднує всі 14 системно важливих банків (включаючи ПриватБанк, Ощадбанк, Укргазбанк, Райффайзен Банк, Кредобанк, Креді Агріколь Банк, Пумб, Укрсиббанк, Південний та ін.), відділення яких стали основою цієї мережі, та залучає інших учасників банківського ринку. Наразі вже понад 1 000 відділень в усіх регіонах країни додатково оснащені для роботи під час блекауту (близько 80% із них – це відділення системно важливих банків) [40, 41].

В умовах блекауту у відділеннях мережі POWER BANKING для всіх клієнтів буде доступний обмежений перелік нагальних банківських послуг, включаючи [41]:

- отримання готівки шляхом використання банкоматів або через касу;
- здійснення платежів і переказів коштів, як у касі, так і через термінали самообслуговування;
- можливість валютного обміну, якщо є наявність готівкової валюти в касі;
- консультації з фінансових питань від менеджерів.

Для поліпшення стану банківського кредитування в Україні, необхідно вживати заходи, які сприятимуть наступному:

- зменшенню рівня непрацюючих кредитів у банківській системі України;
- збільшенню реального зростання доходів населення та бізнесу;
- зниженню облікової ставки Національного банку України;
- активізації процесу зниження середніх ставок за кредитами в Україні.

Національному банку вдалося досягти цілі зниження доларизації економіки, збільшення відсоткової частки кредитів, що видані банками в національній валюті, і, відповідно, зниження ризиків валютних коливань.

Під час фінансової кризи, підтримка банківської системи з боку уряду є критично важливою. Одним з централізованих підходів є створення спеціалізованої державної агенції для придбання та управління непрацюючими активами з усієї банківської системи. У такому випадку непрацюючі активи обмінюються на державний борг. В деяких країнах, таких як Чилі, Угорщина та Польща, центральний банк встановлює прямі процедури для придбання непрацюючих активів банків, тоді як у Чехії, США, Мексиці та Південній Кореї використовуються агентства з реструктуризації для придбання частини або всіх непрацюючих активів банків.

Оскільки Україна є членом Віденської ініціативи, створеної в 2009 році під час фінансової кризи, з метою створення ефективного механізму для координації зусиль з кризового управління та регулювання проблем фінансового сектору в країнах Центральної, Східної та Південно-Східної Європи, Україна може підтримувати заходи, проведені Європейським банком реконструкції та розвитку, спрямовані на зниження ризиків національних банківських систем через продаж непрацюючих кредитів на вторинному ринку. Цей підхід має перевагу, оскільки дозволяє банкам звільнити капітал, ліквідні кошти та людські ресурси, які вони можуть використовувати для управління цими кредитами самостійно. Крім того, покупці непрацюючих кредитів (і особи, які їх обслуговують) зазвичай мають більше досвіду вирішення проблем, пов'язаних з непрацюючими кредитами, ніж самі банки. Вони також можуть виділити більше коштів для цієї діяльності.

Щоб якомога швидше обмежити вплив фінансової кризи 2008-2009 років, Німеччина запровадила модель "Bad Bank Lite", коли держава викуповує ризиковані активи, а банки отримують компенсацію за потенційні довгострокові збитки. На думку німецьких експертів, "bad bank lite" є кращим варіантом, ніж "bad bank", оскільки державі не потрібно вливати ресурси безпосередньо для

забезпечення ліквідності банків, а натомість вона отримує частину прибутку банків як компенсацію протягом 40-50 років [42].

Ініціатива з боротьби проти непрацюючих кредитів також активно реалізується в країнах-партнерах Віденської ініціативи, зокрема в Албанії, Хорватії та Чорногорії, де ЄБРР встановив тісну співпрацю зі Світовим банком. Крім того, ЄБРР займається вирішенням проблеми непрацюючих кредитів і в інших країнах, де він здійснює інвестиційні операції, включаючи Грецію, яка також є учасницею Віденської ініціативи, а також в Тунісі, який, хоч і не є учасником Віденської ініціативи, також стикається зі значними обсягами непрацюючих кредитів.

Тому рекомендується приєднатися до впроваджуваних заходів країн, які беруть участь у Віденській ініціативі, з метою зниження рівня непрацюючих кредитів, а також активно використовувати можливості продажу проблемної заборгованості на вторинному ринку. Проте для досягнення цих цілей необхідно встановити більш ретельну систему перевірки контрагентів.

Застосування цифрових рішень може сприяти банкам у використанні традиційних методів, таких як реструктуризація, списання, продаж або судове стягнення боргу з позичальників. Крім того, ці рішення можуть використовуватись для розробки стратегій реструктуризації проблемних кредитів та оцінки їх ефективності.

У США і Західній Європі, при наданні кредитів, застосовуються автоматизовані системи скорингу, які ґрунтуються на статистичних та математичних методах в галузі бізнесу. Українські провідні банки, такі як "Райффайзен Банк Аваль", "ПриватБанк" і "Укрсиббанк", також використовують скорингові системи. Проте, для поліпшення системи управління банківськими ризиками, необхідно впровадити цю систему в усіх українських банках. Для проведення скорингу використовується різноманітна інформація про попередніх клієнтів, на основі якої застосовуються різні статистичні та нестатистичні методи класифікації для прогнозування кредитоспроможності майбутніх позичальників. Скорингові системи мають переваги в зниженні рівня неповернення кредиту,

швидкості та об'єктивності у прийнятті рішень, можливості ефективного управління кредитним портфелем та відсутності потреби в тривалому навчанні персоналу. Такий інструмент дуже широко використовується в практиці зарубіжних банків [43].

Крім того банки можуть впроваджувати різні інновації для поліпшення керування своїми кредитними портфелями. Наприклад:

1. Розширені аналітичні інструменти, такі як: Big Data та Data Mining, для збору та аналізу великого обсягу даних про клієнтів, що допоможе визначити їхню кредитну спроможність та ризики.
2. Кредитування з використанням блокчейн-технологій. Блокчейн може забезпечити безпеку, прозорість та швидкість операцій у кредитному процесі. Використання смарт-контрактів на основі блокчейну може спростити та автоматизувати процеси укладання договорів та забезпечення платежів.
3. Інтеграція з фінтех-платформами. Банки можуть співпрацювати з фінтех-стартапами та інтегрувати їхні інноваційні рішення в свої кредитні процеси. Наприклад, використання альтернативних даних для оцінки кредитного ризику [41].

Пільгові кредитні програми, що вже зараз використовуються банками у співпраці з урядом, можуть значно сприяти розвитку кредитування підприємств. Варто зазначити, що програма «Доступні кредити 5-7-9%» є одним із заходів, спрямованих на підтримку розвитку бізнесу, поповнення оборотного капіталу та розширення або запуск нових підприємств. спрощує доступ до банківського кредитування для підприємств малого та середнього бізнесу, забезпечуючи їм можливість отримати кредити за зниженою процентною ставкою. Державна програма "Доступні кредити 5-7-9%" має значний вплив на підтримку бізнес-активності та забезпечення економічної безпеки країни, що є необхідною передумовою для фінансової стабільності. Після широкомасштабного вторгнення росії у березні 2022 року програму було розширено двома новими напрямками: підтримка посівної кампанії та надання кредитів для подолання наслідків агресії.

Наразі в програмі бере участь 45 банків, причому державні банки становлять 40% усіх схвалених кредитів за вартістю контрактів. Майже така сама частка припадає на банки з іноземних банківських груп. Державні банки були найактивнішими у наданні кредитів на посівну кампанію 2022 року, тоді як українські приватні банки та іноземні банки мали більшу частку кредитів, спрямованих на рефінансування.

У воєнний час державна підтримка має вирішальне значення для забезпечення підприємств доступом до кредитів. Тому в 2023 році ця програма продовжить відігравати важливу роль. Оскільки розширення цієї програми вимагає додаткових ресурсів, необхідно оптимізувати її дизайн.

Держава також може активно сприяти фінансуванню малого бізнесу шляхом впровадження державного лізингу. Цей підхід передбачає надання підприємствам необхідного обладнання для виробничої діяльності на умовах лізингу з участю держави. У такому випадку, для забезпечення банківського кредитування найефективнішими продуктами стануть овердрафти та факторинг, які можуть бути використані під час продажу виробленої продукції з відстроченням платежів.

На законодавчому рівні можуть бути встановлені певні нормативи щодо кредитування суб'єктів малого та середнього підприємництва в системі кредитування для банків. Кредитування цього сегменту ринку є однією з вимог програми кредитування пріоритетних секторів економіки резервного банку Індії. Згідно з цією програмою, кожен банк зобов'язаний мати у своєму кредитному портфелі частку кредитів, наданих суб'єктам малого та середнього бізнесу, а також сільському господарству, не менше 40% і забезпечувати низькі процентні ставки. Проте, на нашу думку, ця практика несе значний ризик для банків. Хоча вони бажають підтримувати надійних клієнтів, вони також змушені взяти на себе високий ризик, пов'язаний з кредитуванням суб'єктів малого бізнесу та сільського господарства. Однак, цей захід є необхідним для активного розвитку та підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва.

З погляду інвестиційного маркетингу, США надає показовий приклад, де, окрім державних програм та розвитку інфраструктури банківського сектору, спрямованих на підтримку малого та середнього бізнесу, також використовується консолідація банків для залучення інвестицій у значущі та результативні проєкти [44].

В Фінляндії подібний підхід до фінансування організується компанією «Finnvera», яка належить державі та співпрацює з багатьма фінансовими організаціями. Вона також виступає співінвестором в багатьох проєктах з високим рівнем ризику. Для банків така практика є додатковим захистом, оскільки забезпечує об'єктивний аналіз проєкту з боку кількох сторін та розподіл ризиків, а також диверсифікацію ризиків всередині банку за рахунок різноманітності проєктів, які вони фінансують, в залежності від їхніх можливостей [45].

Крім того, потрібно поступово послаблювати монетарну політику Національного банку України, щоб стимулювати розвиток кредитування реального сектора економіки країни. Облікова ставка повинна бути більш гнучкою і враховувати цілі по стримуванню інфляції, а не залишатися на високому рівні після досягнення головних інфляційних цілей. Висока облікова ставка обмежує кредитний потенціал банківської системи, що ускладнює можливості комерційних банків надавати кредити.

Для узагальнення заходів, спрямованих на зниження негативного впливу макроекономічних факторів на кредитування, і підвищення реальних обсягів кредитування в Україні, було розроблено рис. 3.1.

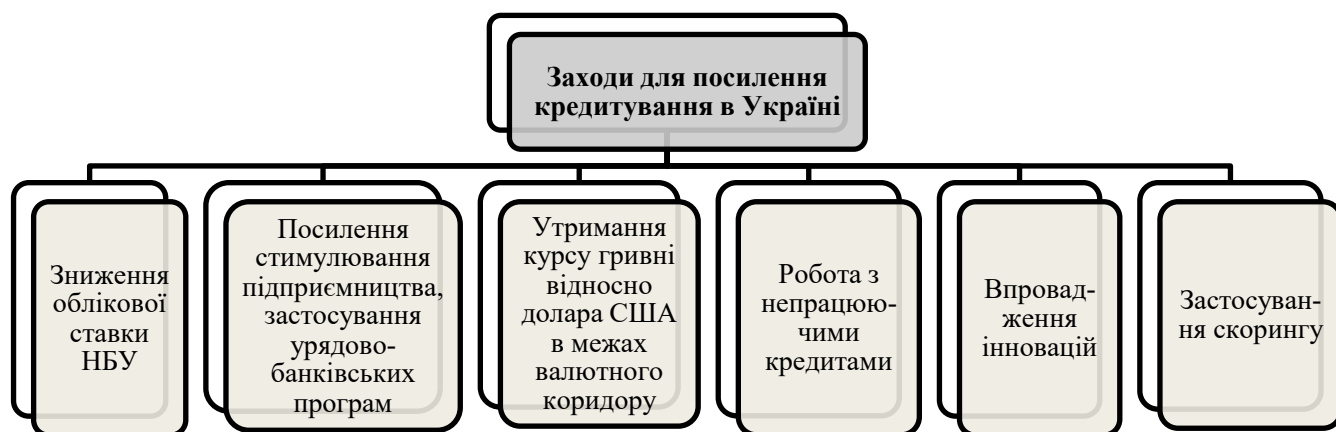

Рисунок 3.1 – Заходи для посилення кредитування в Україні

Джерело: авторський підхід

Отже, до заходів удосконалення управління кредитним портфелем банків України можна віднести:

1. розширення використання аналітичних інструментів для збору та аналізу великого обсягу даних про клієнтів – Big Data та Data Mining , що допоможе краще визначити їхню кредитну спроможність та ризики;
2. кредитування з використанням блокчейн-технологій, що може забезпечити безпеку, прозорість та швидкість операцій у кредитному процесі;
3. інтеграція з фінтех-платформами (необанками) – банки співпрацюють з фінтех-компаніями, які надають цифрові рішення та інноваційні сервіси в галузі фінансових послуг (наприклад співпраця з Monobank (банками-партнерами є А-Банк, Укргазбанк, ТАСКОМБАНК та Universal Bank), використання альтернативних даних для оцінки кредитного ризику);
4. підвищення диверсифікації кредитного портфеля за рахунок розширення пільгових кредитних програм в банківських установах. Наразі у програмі «Доступні кредити 5-7-9%» беруть участь 45 банків; на державні банки припадає 40% усіх схвалених кредитів з точки зору вартості контрактів;
5. робота з непрацюючими кредитами – створення спеціалізованої державної агенції для придбання та управління непрацюючими активами або через продаж непрацюючих кредитів на вторинному ринку;

6. покращення процесу кредитування, наприклад шляхом впровадження скорингу – дозволить забезпечити швидше та ефективніше видачу кредитів, що може збільшити конкурентоспроможність банку, оскільки українські провідні банки, такі як «Райффайзен Банк Аваль», «ПриватБанк» і «Укрсиббанк», вже використовують скорингові системи але для удосконалення системи управління банківськими ризиками дану систему доречно більш активно запровадити у вітчизняних банках;

7. вдосконалення внутрішнього контролю, що допоможе зменшити кількість шахрайських операцій та мінімізувати втрати.

8. постійне навчання та розвиток персоналу задля підвищення їхніх знань та навичок у сфері кредитування, що вплине на якість прийняття рішень та керування ризиками.

Активізувати кредитні операції АТ КБ «ПриватБанк» у 2023 році можливо за рахунок наступних заходів:

1) активувати та збільшити використання кредитних карток, оскільки у ПриватБанку частка ринку 32% та найбільша кількість клієнтів, які мають кредитні картки;

2) збільшити обсяги кредитування за державною програмою «Оселя, в якій банк приймає активну участь»;

3) розвиток кредитів готівкою (кредит на карту – пільговий період відсутній, кредитні кошти можна отримати готівкою безкоштовно; строк кредиту 10, 20 або 36 місяців), оскільки після ведення воєнного стану на території України ПриватБанк припинив видавати нові кредити готівкою, ця послуга почала розвиватися в 2021 році;

4) розвиток роздрібного продукту – оплата частинами (за рахунок збільшення магазинів-партнерів Банку та максимальної суми кредиту), оскільки це зручний спосіб купувати товари, сплачуючи за них поступово;

5) сприяти розвитку автокредитування (за рахунок відновлення програми доступного автокредитування, яка була введена в 2021 році, збільшивши строк кредитування з максимальних 5 років до 7 років та зменшивши внесок

позичальника до 20% вартості автомобіля), оскільки цей сегмент кредитного ринку мав значне падіння в 2022 році.

Всі ці заходи доцільно буде розвивати з точки зору нарощування кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк».

Висновок по Розділу 3

З початку 24 лютого 2022 року російська федерація розпочала масштабне вторгнення на територію України, що триває дотепер. Протягом цього часу українська економіка функціонує в умовах воєнного стану та зазнає фінансово-економічної кризи, спричиненої новою фазою російсько-української війни.

Для забезпечення безперебійного функціонування банківської системи НБУ було:

- встановлено порядок бланкового рефінансування банків для підтримки ліквідності системи;
- скасовано вимоги щодо виконання пруденційних нормативів, якщо порушення відбулося внаслідок воєнної агресії;
- розширено перелік тимчасових пом'якшень у застосуванні вимог нормативно-правових актів для банків та банківських груп, включаючи наступні особливості: включено під час розрахунку нормативів достатності капіталу мінімального розміру операційного ризику; застосовано спрощений підхід під час визначення розміру кредитного ризику;
- з 3 червня 2022 року підвищено облікову ставку з 10% річних (що була встановлена з січня 2022 року) до 25% річних;
- започатковано ініціативу щодо об'єднання всіх системно важливих банків для створення спільної банківської мережі – POWER BANKING.

До заходів удосконалення управління кредитним портфелем банків України можна віднести:

1. Розширення аналітичних інструментів: Big Data та Data Mining, для збору та аналізу великого обсягу даних про клієнтів, що допоможе визначити їхню кредитну спроможність та ризики;
2. Кредитування з використанням блокчейн-технологій, що може забезпечити безпеку, прозорість та швидкість операцій у кредитному процесі. Використання смарт-контрактів на основі блокчейну може спростити та автоматизувати процеси укладання договорів та забезпечення платежів;
3. Інтеграція з фінтех-платформами: банки можуть співпрацювати з фінтех-стартапами та інтегрувати їхні інноваційні рішення в свої кредитні процеси;
4. Підвищення диверсифікації кредитного портфеля за рахунок розширення пільгових кредитних програм в банківських установах. Наразі у програмі беруть участь 45 банків. На державні банки припадає 40% усіх схвалених кредитів з точки зору вартості контрактів. Не всі банки користуються даною пільгою для розширення свого кредитного портфеля. Головними діячами на цьому ринку були державні банки, а також декілька приватних банків (ПУМБ, Райффайзен Банк). Доцільно більш активно кредитувати малий та середній бізнес на умовах пільгового кредитування (посилювати дію програми «Доступні кредити 5-7-9%»), а також сприяти розвитку бізнесу на більш ринкових засадах, не використовуючи занижені відсоткові ставки для лише обраних бізнесів;
5. Робота з непрацюючими кредитами – створення спеціалізованої державної агенції для придбання та управління непрацюючими активами або через продаж непрацюючих кредитів на вторинному ринку;
6. Вдосконалення внутрішнього контролю, що дозволяє виявляти шахрайство, зловживання та неправомірні дії, допоможе зменшити їх кількість та мінімізувати втрати;
7. Постійне навчання та розвиток персоналу: банки повинні інвестувати у навчання свого персоналу, особливо тих, що займаються кредитуванням, що дозволить підвищити їхні знання та навички у сфері кредитування, і вплине на якість прийняття рішень;

8. Покращення процесу кредитування: банки можуть працювати над оптимізацією внутрішніх процесів кредитування, зменшенням часу на розгляд заявок та прийняття рішень; дозволить забезпечити швидше та ефективніше видачу кредитів, що може збільшити конкурентоспроможність банку. Наприклад, застосування скорингу – використовується українськими провідними банками, такими як «Райффайзен Банк Аваль», «ПриватБанк», «Укрсиббанк», але для удосконалення системи управління банківськими ризиками дану систему необхідно запровадити в усіх вітчизняних банках.

Активізувати кредитні операції АТ КБ «ПриватБанк» у 2023 році можливо за рахунок наступних заходів:

1) активувати та збільшити використання кредитних карток, оскільки у ПриватБанку частка ринку 32% та найбільша кількість клієнтів, які мають кредитні картки;

2) збільшити обсяги кредитування за державною програмою «Оселя, в якій банк приймає активну участь»;

3) розвиток кредитів готівкою (за рахунок відсутності пільгового періоду, кредитні кошти можна отримати готівкою безкоштовно), оскільки після ведення воєнного стану на території України ПриватБанк припинив видавати нові кредити готівкою, ця послуга почала розвиватися в 2021 році;

4) розвиток роздрібного продукту – оплата частинами (за рахунок збільшення магазинів-партнерів Банку та максимальної суми кредиту), оскільки це зручний спосіб купувати товари, сплачуючи за них поступово;

5) сприяти розвитку автокредитування (за рахунок відновлення програми доступного автокредитування, яка була введена в 2021 році, збільшивши строк кредитування з максимальних 5 років до 7 років та зменшивши внесок позичальника до 20% вартості автомобіля), оскільки цей сегмент кредитного ринку мав значне падіння в 2022 році.

Всі ці заходи доцільно буде розвивати з точки зору нарощування кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк».

Продовження війни, руйнування виробничих та житлових об'єктів, а також невизначеність щодо тривалості конфлікту гальмують активний відновлювальний процес. Уряд стежить за розвитком ситуації та при необхідності приймає заходи для мінімізації негативних наслідків. Продовження негативного розвитку подій може негативно вплинути на фінансовий стан та результати банку, але точні наслідки наразі не можуть бути передбачені.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

1. Встановлено, що кредитний портфель – це сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної банком кредитної політики (прибутковістю, ступенем ліквідності, ризиком і напрямками кредитування), які здійснюються із дотриманням регуляторних вимог держави. Обсяг кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, в тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних.

Кредитний портфель виконує такі функції: розподільча та перерозподільча; заміщення грошей кредитними операціями; об'єднання кредитів; мінімізація кредитного ризику; розширення та диверсифікації доходної бази банку та оптимізації параметрів портфеля.

Фактори впливу на обсяг і структуру кредитного портфеля можна розподілити на внутрішні та зовнішні. До зовнішніх відносяться: стан фінансового ринку; тенденції розвитку світової економіки; стан економічної кон'юнктури в країні; грошова-кредитна політика Національного банку України. До внутрішніх: специфіка ринку; кредитна політика; розмір банку (розмір власного капіталу); організаційна структура; структура пасивів банку; очікуваний дохід; досвід та кваліфікація менеджерів банку.

2. Управління кредитним портфелем – це організація діяльності банку при здійсненні процесу кредитування, спрямована на запобігання або мінімізацію кредитного ризику, забезпечення прибутковості та ефективності роботи банку з урахуванням стану економіки та потреби ринку, збереження позицій лідера на ринку фінансових послуг у частині здійснення активних банківських операцій з клієнтами.

Функціями управління кредитним портфелем банку є: інформаційно-аналітична; оптимізаційна та забезпечення диверсифікації кредитного ризику.

Виділяють наступні принципи управління кредитним портфелем, зокрема, взаємозалежність, багаторівневність управління, системність, формування адекватної системи оціночних показників та багаторівневий характер аналізу.

Етапами процесу управління кредитним портфелем є: вибір, прийняття і схвалення кредитної політики; аналіз ринку банківського та небанківського кредитування; вибір певних критеріїв оцінки кредитів, що входять в портфель; визначення структури кредитного портфеля в розрізі класифікованих позик; визначення кола показників оцінки позик, що становлять портфель; оцінка якості всього кредитного портфеля; аналіз зміни структури кредитного портфеля та виявлення причин даних змін; визначення достатності величини резерву, відповідно до сукупного ризику кредитного портфеля; визначення величини резерву, які необхідно створити під кожний виданий кредит; розробка заходів щодо покращення структури та якості кредитного портфеля в цілому.

3. Оцінка якості кредитного портфеля є важливим етапом фінансового управління банком, який допомагає забезпечити стабільність та довіру клієнтів, а також уникнути можливих фінансових проблем у майбутньому. Якість кредитного портфеля означає здатність досягати максимальної рентабельності при прийнятному рівні кредитного ризику та зберігання балансової ліквідності.

Для оцінки якості кредитного портфеля використовуються методи експертних оцінок, статистичні та аналітичні методи. Методи експертних оцінок включають рейтинговий метод, метод «Дерево рішень» та коефіцієнтний аналіз. Статистичні методи оцінки якості кредитного портфеля включають метод «Монте-Карло», кореляційно-регресійний аналіз, скоринг та таксономічний аналіз. Аналітичний метод оцінки якості кредитного портфеля включає стрес-тестування.

Основними критеріями для оцінки якості кредитного портфеля є рівень кредитного ризику, рівень доходності та рівень ліквідності. Оцінка якості

кредитного портфеля є невід'ємною частиною роботи банку та дозволяє йому бути конкурентоспроможним та успішним у фінансовій сфері.

До основних показників, які використовуються для оцінки якості кредитного портфеля банку, можемо віднести наступні: частка кредитного портфеля в активах; частка окремих видів кредитів у кредитному портфелі; максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7); великі кредитні ризики (Н8); максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9); частка непрацюючих кредитів (NPL) у кредитному портфелі; частка прострочених кредитів у кредитному портфелі; співвідношення процентної маржі до кредитного портфелю; показник прибутковості кредитного портфеля; показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику; показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами.

4. Виявлено, що правове регулювання банківської діяльності у сфері формування кредитного портфеля забезпечують за допомогою спеціального державно-правового механізму. Основними нормативними актами, які регулюють кредитні операції і формування кредитного портфеля в Україні є: Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121-III, «Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 № 368, «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» Постанова НБУ від 30.06.2016 № 351, «Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України» Постанова НБУ від 18.07.2019 р. № 97.

5. Зазначено, що АТ «ПриватБанк» є універсальною банківською установою, діяльність якої спрямована на надання широкого спектра банківських послуг всім типам клієнтів, зокрема підприємствам будь-якої форми власності.

На кінець 2022 року регулятивний капітал АТ «ПриватБанк» складає 54,5 млрд. грн., що відповідає нормативу адекватності регулятивного капіталу в

розмірі 23,78% (з нормою >10%). Загальна сума активів становить 540 596 млн. грн., зобов'язання - 482 807 млн. грн., а власний капітал - 57 789 млн. грн.

Чистий процентний дохід зріс за 2021-2022 роки на 10 601 млн. грн. або на 36,16%. Протягом 2022 року АТ «ПриватБанк» забезпечив досягнення 30,2 млрд. грн. чистого прибутку (у порівнянні з 35,1 млрд. грн. у 2021 році, що менше на 4,85 млрд. грн. або на 13,8%). Цей результат є найкращим серед усіх банків України, загальний прибуток яких склав 24,7 млрд. грн. у 2022 році.

6. Кредитний портфель АТ «ПриватБанк» зростає протягом 2020-2022 років: 2020 рік - 232 772 млн. грн., 2021 рік - 242 568 млн. грн., 2022 рік - 250 496 млн. грн. Банк також займає перше місце в рейтингу банків за обсягом кредитного портфеля.

Загалом, обсяг загальних кредитів та авансів клієнтам АТ «ПриватБанк» збільшився на 23,99% протягом 2020-2021 років, але зменшився на 0,20% протягом 2021-2022 років. Це пов'язано зі зменшенням кредитів фізичним особам, зокрема іпотечних кредитів, споживчих кредитів, кредитів на придбання автомобіля та інших кредитів.

Структура кредитного портфеля АТ «ПриватБанк» за період 2020-2022 років наступна: найбільша частка припадає на кредити та дебіторську заборгованість за фінансовим лізингом, що управляється як окремий портфель (70% - 2020 р., 67% - 2021 р., 67% - 2022 р.). Кредити фізичним особам складають 24% в 2020 році, 25% в 2021 році і 22% в 2022 році. Кредити юридичним особам та підприємствам малого та середнього бізнесу становлять 6% в 2020 році, 8% в 2021 році і 11% в 2022 році.

7. Проаналізовано, показники оцінки ефективності кредитного портфеля ПриватБанку:

- частка кредитного портфеля в активах зменшилась з 60,85% в 2020 році до 46,34% в 2022 році. Це було зумовлено збільшенням грошових коштів та їх еквівалентів, кредитів та авансів клієнтам/банкам, інвестиційними цінними паперами, інвестиційною нерухомістю та нематеріальними активами за винятком гудвілу;

- частка непрацюючих кредитів (NPL) зменшилась з 77,84% в 2020 році до 71,43% в 2022 році;
- частка прострочених кредитів зросла з 76,19% в 2020 році до 90,61% в 2022 році. Це може бути ознакою проблем у зборі платежів від позичальників;
- розмір кредитного ризику на одного контрагента (H7) зменшився з 9,62% в 2020 році до 6,37% в 2022 році, це показує зниження ризику, який банк приймає, надаючи кредити одному контрагенту (оптимальне значення-показника не повинно перевищувати 25%);
- обсяг великих кредитних ризиків (H8) не становить більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу. За наведеними даними, обсяг великих кредитних ризиків в банку дорівнює 0,00% протягом усього періоду 2020-2022 рр., це свідчить про відсутність великих ризикованих кредитів у портфелі банку;
- розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (H9) також зменшився з 0,16% в 2020 році до 0,00% в 2022 році, це свідчить про зниження ризику, пов'язаного з кредитними операціями з особами, які мають зв'язок з банком;
- показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику зменшився з 76,36% в 2020 році до 72,82% в 2022 році. Це може вказувати на зменшення рівня захисту банку від ризиків, пов'язаних з кредитним портфелем;
- показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами збільшився з 99,77% в 2020 році до 124,43% в 2022 році, це означає, що банк збільшив рівень резервів для покриття можливих втрат за простроченими кредитами;
- процентна маржа зростала з 4,14% в 2020 році до 14,43% в 2022 році, що свідчить про покращення прибутковості кредитного портфеля банку.

8. Заходи щодо удосконалення кредитного портфеля банків України включають:

- розширення аналітичних інструментів: Big Data та Data Mining;

- кредитування з використанням блокчейн-технологій, що може забезпечити безпеку, прозорість та швидкість операцій у кредитному процесі;
- інтеграція з фінтех-платформами: банки можуть співпрацювати з фінтех-стартапами та інтегрувати їхні інноваційні рішення в свої кредитні процеси;
- підвищення диверсифікації кредитного портфеля за рахунок розширення пільгових кредитних програм в банківських установах;
- робота з непрацюючими кредитами – створення спеціалізованої державної агенції для придбання та управління непрацюючими активами або через продаж непрацюючих кредитів на вторинному ринку;
- вдосконалення внутрішнього контролю, що дозволяє виявляти шахрайство, зловживання та неправомірні дії, допоможе зменшити їх кількість та мінімізувати втрати;
- постійне навчання та розвиток персоналу;
- покращення процесу кредитування: застосування скорингу.

9. Запропоновані заходи для нарощення кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»:

- активувати та збільшити використання кредитних карток;
- збільшити обсяги кредитування за державною програмою «Оселя»;
- розвиток кредитів готівкою (за рахунок відсутності пільгового періоду, кредитні кошти можна отримати готівкою безкоштовно);
- розвиток роздрібного продукту – оплата частинами (за рахунок збільшення магазинів-партнерів Банку та максимальної суми кредиту);
- сприяти розвитку автокредитування (за рахунок відновлення програми доступного автокредитування, яка була введена в 2021 році, збільшивши строк кредитування з максимальних 5 років до 7 років та зменшивши внесок позичальника до 20% вартості автомобіля).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ведернікова С. В. Удосконалення кредитних відносин між банками та підприємствами. *Економіка та держава*. 2015. № 2. С. 75-78
2. Гайдай І. Ю. Довгострокове банківське кредитування як спосіб фінансування економічного росту. *Вісник Донецького університету економіки та права*. 2013. № 1. С. 140-145
3. Костюк В. А., Тінюков С. В. Управління кредитним ризиком банку. *Гроші, фінанси, кредит*. 2016. Вип. 7. С. 754-760
4. Крамаренко І. С. Міжгалузеві асиметрії кредитування національних підприємств. *Бізнес Інформ*. 2014. №12. С. 411-415
5. Кузнєцова Л. В. Роль банківського кредитування у фінансовому забезпеченні розвитку реального сектора економіки України. *Економічний простір*. 2008. № 20/1. С. 107-115
6. Поляк Н. П. Теоретичні аспекти сутності кредиту. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 6. Т. 1. С. 185-188
7. Сабліна Н. В. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду здійснення кредитування у ринковій економіці України. *Бізнес Інформ*. 2012. № 7. С. 136-138
8. Волосович С. В. Об'єктивна необхідність та функціональне призначення системи кредитних відносин. *Економічний вісник університету*. 2014. Вип. 22(1). С. 133-137
9. Волкова В. В. Підвищення якості кредитного портфеля як чинник мінімізації кредитного ризику банку. *Економіка і організація управління*. 2021. № 2 (42). С. 76-85
10. Пашков А. Оцінка якості кредитного портфеля. *Фінансовий простір*. 2011. № 2 (18). С. 14-21
11. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 447 с.

12. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 2 (27). С. 157-163
13. Солоділова К.В., Шафранова О.В. Сучасний стан кредитування в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 3 (43). С. 844-847
14. Грубінка І. І. Можливі напрями вдосконалення кредитного механізму здійснення державної підтримки кредитного забезпечення вітчизняних підприємств в Україні. *Бізнес Інформ*. 2014. № 4. С. 215-220
15. Грушко В. Оптимізація структури кредитного портфеля комерційного банку. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 2. С. 28-32
16. Кредитний менеджмент у банку [Електронний ресурс]: підручник / [С. М. Аржевітін, Т. П. Остапишин, І. Б. Охрименко та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Аржевітіна та к.е.н., доц. Т. П. Остапишин. Київ: КНЕУ, 2017. 499, [5] с.
17. Sattarov O., Beknazarov E. GEP and its management in commercial banks. Monograph. -T.: EXTREMUM PRESS. 2011 y. - 82 b.
18. Doniyor Dilmurod o'g'li Rasulov. Ways of Improving Personal Lending Practices in Commercial Banks. *European multidisciplinary journal of modern science*. 2022
URL: https://www.researchgate.net/publication/365349909_Ways_of_Improving_Personal_Lending_Practices_in_Commercial_Banks (Дата звернення: 01.04.2023)
19. Ruzimamatovich N. Effective Loan Portfolio in Commercial Banks Management Issues. *International Journal of Development and Public Policy*. 2021
URL: <https://openaccessjournals.eu/index.php/ijdpp/article/view/313> (Дата звернення: 01.04.2023)
20. Жукова Н. К. Сучасний стан ринку банківських кредитів в Україні. *Економічний часопис XXI*. 2011. № 5–6. С. 54-57
21. Мельник Л. О. Ефективність кредитування підприємств роздрібної торгівлі. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.07.05 економіка торгівлі та послуг. Харківський державний університет харчування та торгівлі. Харків. 2006. 22 с.

22. Банківське кредитування в Україні: посткризове перезавантаження [Електронний ресурс] : монографія. С.М. Аржевітін, Т.С. Шемет, Н.В. Циганова та ін.; за заг. ред. С.М. Аржевітіна. Київ : КНЕУ, 2017. 407, [1] с.

23. Чуб П. М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку: дис. на здобуття наук. ступня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, гроші та кредит» [Текст] / П. М. Чуб. К., 2003. 232 с.

24. Божанова О.В. Управління кредитним портфелем банківської установи. *III Всеукраїнська науково – практична конференція здобувачів вищої освіти та молодих учених «Фінансово-економічні механізми розвитку підприємництва: теоретичний та практичний аспекти»*. 2022. С. 58-60

25. Конспект лекцій з дисципліни «Аналіз банківської діяльності» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (Частина 2) / Укл. О.Ф. Андросова – Запоріжжя: НУ «ЗП», 2019.- 66 с.

26. Гаряга Л. О. Ефективна економіка № 10. Управління кредитним портфелем у контексті реформування банківської системи України. 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5192> (Дата звернення: 05.04.2023)

27. Бугель Ю.В. Управління кредитним портфелем комерційного банку в ринкових умовах господарювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Ю.В. Бугель; Тернопільський національний економічний університет Міністерства освіти і науки України. Тернопіль : [Б. В.]. 2009. 22 с.

28. Міщенко В. Удосконалення управління банківським кредитуванням на прикладі країн Центральної та Східної Європи/В. Міщенко, О.Кравець. *Вісник НБУ*. 2010. №9. С. 5-10

29. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко. К.:КНЕУ, 2004. 599 с.

30. Тисячна Ю. С. Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку. *Проблеми економіки № 1*. 2014. С. 278-283

31. Манжос С.Б. Стрес-тестування банків: огляд методологій. *Фінанси, облік, банки*. 2014. № 1 (20). С. 188-195
32. Мельник К.М., Колотуха С.М. Формування та вплив кредитного портфеля на кредитний ризик комерційного банку (на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк»). *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2017. Вип. 90(2). С. 105-114
33. Gaybullaev R. M. Banks' loan portfolio quality management. *World Economics & Finance Bulletin (WEFB)*. 2022
URL: <https://scholarexpress.net/index.php/wefb/article/view/1865> (Дата звернення: 06.04.2023)
34. Петик Л. О. Аналіз тенденцій розвитку кредитування підприємств у банківському секторі України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 4. С. 893-896
35. Чернов М.М. Механізм адміністративно-правового регулювання у сфері банківської діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2012. С. 215-217
36. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (Дата звернення: 10.04.2023)
37. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (Дата звернення: 10.04.2023)
38. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями Постанова НБУ від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (Дата звернення: 10.04.2023)
39. Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України Постанова НБУ від 18.07.2019 № 97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19> (Дата звернення: 10.04.2023)

40. Офіційний сайт АТ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/> (Дата звернення: 12.05.2023)
41. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (Дата звернення: 12.05.2023)
42. Барановський О. Проблемні банки: виявлення і лікування. *Вісник НБУ*. 2009. № 11. С. 18–31.
43. Аврамчук Л. А. Ризик-менеджмент як метод управління кредитним портфелем банку. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.1/3.pdf> (Дата звернення: 19.05.2023)
44. Chong T. T., Lu L., Ongena S. Does banking competition alleviate or worsen credit constraints faced by small- and medium-sized enterprises? Evidence from China. *Journal of Banking & Finance*. 2013. Volume 37, Issue 9. P. 3412- 3424
45. Cull R., Pería M. S. M. Bank ownership and lending patterns during the 2008-2009 financial crisis: Evidence from Latin America and Eastern Europe. *Journal of Banking and Finance*. 2013. № 37(12). P. 4861-4878
46. Данченко А.О., Урванцева С.В. Управління кредитним портфелем банку. *I Міжнародній науковій конференції «Актуальні питання розвитку галузей науки» (Чернігів, Україна. 12 травня 2023 рік)*. С. 37-39. URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/12.05.2023>

ДОДАТКИ

Додаток А

Рисунок А.1 – Складові системи банківського-кредитування [13, с. 21]

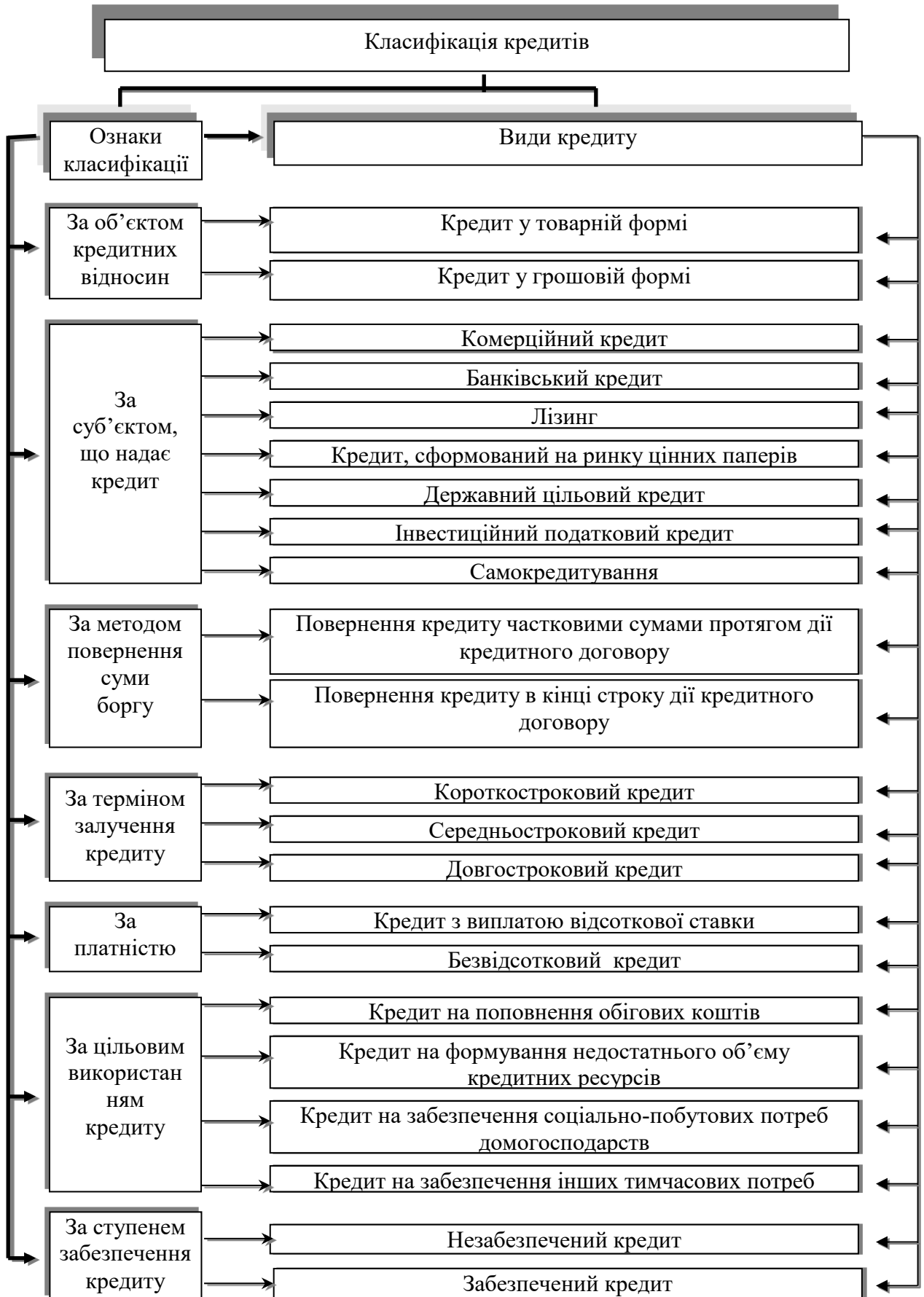

Рисунок А.2 – Ознаки класифікації кредитів [9, с. 9]

Таблиця Б.1 – Наукові підходи до трактування поняття «кредитний портфель»

Автор	Визначення
1. Місце кредитного портфеля на рівні державної політики	
Н. П. Поляк [6, с. 185]	Кредитний портфель – це важливий інструмент управління кредитною діяльністю комерційного банку, що має спрямовувати його стратегічну політику і поточну діяльність на виконання завдань державної кредитної політики.
2. Місце кредитного портфеля у загальному обсязі банківських операцій	
Н. В. Сабліна [7, с. 136]	Кредитний портфель – це комплексний інструмент управління (активами і пасивами) банку.
С. В. Волосович [8, с. 133]	Кредитний портфель – сукупність банківських активів і пасивів.
В. В. Волкова [9, с. 77]	Кредитний портфель - це сукупність фінансових активів; банк може бути представлений як сукупність дохідних активів, переважно кредитів, таким чином, дається визначення поняття портфеля як сукупності фінансових активів, у тому числі кредитів.
3. Роль кредитного портфеля при здійсненні операцій з кредитування	
А. А. Пашков [10, с. 15]	Кредитний портфель - сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної кредитної політики банку
О. С. Власенко [9, с. 77]	Кредитний портфель – набір кредитних інструментів для досягнення встановлених цілей.
О. І. Кремень [11, с. 112]	Кредитний портфель – результат діяльності банку по наданню кредитів
Ю. І. Бугель [12, с. 157]	Кредитний портфель – це сукупність виданих позик, які класифікуються на основі критеріїв, пов'язаних з різними чинниками кредитного ризику або способами захисту від нього
К. В. Солоділова [13, с. 845]	Кредитний портфель – сукупність коштів, які розміщуються у вигляді зобов'язань (міжбанківські кредити, кредити юридичним особам, кредити фізичним особам)
І. І. Грубіна [14, с. 216]	Кредитний портфель – величина мобілізованих коштів у вигляді кредитів, виданих торгово-промисловим організаціям, фінансово-кредитним установам, приватним установам за мінусом резерві ліквідності
В. О. Грушко [15, с. 28]	Кредитний портфель відображає вибір напрямків кредитних вкладень в залежності від їх прибутковості та ступеня ризику
С. М. Аржевітін [16, с. 293]	Кредитний портфель вміщує агреговану вартість усіх кредитних операцій, у тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних щодо повернення, які обліковуються на балансових і позабалансових рахунках станом на визначену дату.
Chris J. Barlton, Diana McNaughton [17]	Кредитний портфель – включає категоризацію кредитів. (є класифікацією кредитів за певними ознаками.)
Sh.Z.Abdullaeva [18]	Кредитний портфель – це сукупність банківських вимог у шкалі кредитів, класифікованих за певними критеріями на основі різних кредитних ризиків.
N. A. Ruzimamatovich [19]	Кредитний портфель – це сума, необхідна для здійснення кредитних операцій банку, і являє собою суму загальних кредитів, виданих банком.

Джерело: Складено автором на основі [6, с. 185; 7, с. 136; 8, с. 133; 9, с. 77; 10, с. 15; 11, с. 112; 12, с. 157; 13, с. 845; 14, с. 216; 15, с. 28; 16, с. 293; 17; 18; 19]

Таблиця В.1 – Показники ефективності кредитного портфеля банку, які використовуються для оцінки кредитного ризику [16, с. 312-313]

Шифр	Назва	Порядок розрахунку	Оптимальне значення
K1	Частка кредитного портфеля в активах	Кредитний портфель : Загальні активи банку · 100 %	65–75 %
K2	Частка кредитних продуктів у кредитному портфелі	Кредитний продукт : Кредитний портфель · 100 %	Залежить від кредитної політики
K3	Частка непрацюючих кредитів (NPL)	Непрацюючі кредити : Кредитний портфель · 100 %	Тенденція до зменшення
K4	Частка прострочених кредитів	Прострочені кредити : Кредит-ний портфель · 100 %	Тенденція до зменшення
K5	Розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	Додаток Д	Не більше 25%
K6	Обсяг великих кредитних ризиків (Н8)	Додаток Д	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу 800%
K7	Розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9)	Додаток Д	Не більше 25%
K8	Процентна маржа	(Процентні доходи — процентні витрати) : Кредитний портфель · 100 %	Тенденція до збільшення
K9	Показник прибутковості кредитного портфеля	Чистий прибуток : Кредитний портфель · 100 %	Тенденція до збільшення
K10	Показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику	Створені резерви за кредитними операціями : Кредитний портфель · 100 %	Тенденція до зменшення
K11	Показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами	Прострочені кредити : Створені резерви за кредитними операціями · 100 %	Тенденція до збільшення

Таблиця Д.1 – Нормативні акти, які регулюють кредитні операції і кредитний портфель в Україні

Нормативний акт	Визначення, що наводиться
Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III [36]	Визначено: поняття банківський кредит та кредитні операції. Банківський кредит – будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надане в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми. Як кредитні розглядаються послуги з розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик (ст. 47). Також до кредитних операцій належить: 1) здійснення операцій на ринках капіталу від свого імені; 2) надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі; 3) придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг); 4) лізинг (ст. 49). Банк зобов'язаний при наданні кредитів додержуватись основних принципів кредитування, у тому числі перевіряти кредитоспроможність позичальників та наявність забезпечення кредитів, додержуватись встановлених НБУ вимог щодо концентрації ризиків (ст. 49).
Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 № 368 [37]	Ліквідність банку - це здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати). ВИЗНАЧАЄ НОРМАТИВИ ЛІКВІДНОСТІ: Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (норматив довгострокової ліквідності) (NSFR) - норматив ліквідності, який установлює мінімально необхідний рівень стабільного фінансування, достатній для забезпечення фінансування діяльності банку на горизонті один рік. Розраховується як співвідношення обсягу наявного стабільного фінансування (ASF – це сума складових регулятивний капітал та зобов'язання) до обсягу необхідного стабільного фінансування (RSF – це сума складових активи та позабалансові зобов'язання). Не менше 90% - починаючи з 01 жовтня 2021 року. Не менше 100% - починаючи з 01 квітня 2023 року. Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) = співвідношення високоякісних ліквідних активів до чистого очікуваного відпливу грошових коштів за всіма валютами (LCR_{ВВ}) та в іноземній валюті (LCR_{ІВ}) Не менше 100% ВИЗНАЧАЄ НОРМАТИВИ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ: - максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (H7) = співвідношення суми всіх вимог банку до контрагента або групи пов'язаних контрагентів та всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо контрагента або групи пов'язаних контрагентів, до регулятивного капіталу банку. Нормативне значення нормативу H7 не має перевищувати 25 відсотків. - великих кредитних ризиків (H8) = співвідношення суми всіх великих кредитних ризиків щодо контрагентів, груп пов'язаних контрагентів, усіх пов'язаних з банком осіб до регулятивного капіталу банку. Кредитний ризик, що прийняв банк на одного контрагента або групу пов'язаних контрагентів, становить 10 відсотків і більше регулятивного капіталу банку. Нормативне значення нормативу H8 не має перевищувати 8-кратний розмір

	регулятивного капіталу банку. - максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (H9) = співвідношення сукупної суми всіх вимог банку до пов'язаних з банком осіб та суми всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо пов'язаних із банком осіб, до загального розміру капіталу 1-го та 2-го рівнів, зменшеного на балансову вартість активів. Нормативне значення нормативу H9 не має перевищувати 25 відсотків.
Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями Постанова НБУ від 30.06.2016 № 351 [38]	Положення визначає порядок оцінки банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями. Положення встановлює мінімальні вимоги до банків щодо визначення розміру очікуваних втрат (збитків) за активними банківськими операціями внаслідок реалізації кредитного ризику. NPL – непрацюючими визначено кредити, за якими відбулася подія дефолту. Дефолт визначається фактом прострочення платежу за активом понад 90 днів, або неможливістю вчасного погашення боргу позичальника без стягнення забезпечення. ВИЗНАЧЕННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ ЗА АКТИВАМИ Банк здійснює розрахунок розміру кредитного ризику за активами на індивідуальній основі за такою формулою: $CR_{\text{інд}} = \max \{0; PD \times [EAD - (\sum_{i=1}^j (CV \cdot k) i + RC)]\},$ яка ґрунтується на такій формулі: $CR_{\text{інд}} = PD_{\text{інд}} \times LGD_{\text{інд}} \times EAD_{\text{інд}}$, де $CR_{\text{інд}}$ - розмір кредитного ризику за активом на індивідуальній основі; $PD_{\text{інд}}$ - коефіцієнт імовірності дефолту боржника/контрагента за активом; $LGD_{\text{інд}} = 1 - RR_{\text{інд}}$, де $RR_{\text{інд}}$ - коефіцієнт, що відображає рівень повернення боргу за активом за рахунок реалізації забезпечення та інших надходжень, $RR_{\text{інд}} = (\sum_{i=1}^j (CV \cdot k) i + RC) / EAD_{\text{інд}},$ $EAD_{\text{інд}}$ - експозиція під ризиком за активом на дату оцінки; CV_i - вартість i-го виду забезпечення, що береться до розрахунку кредитного ризику (у разі наявності кількох видів забезпечення за одним активом). Якщо забезпечення немає або не відповідає переліку, критеріям та принципам прийнятності, то до розрахунку береться значення CV, що дорівнює "0"; k_i - коефіцієнт ліквідності i-го виду забезпечення. Банк на підставі сформованого судження щодо обсягу витрат на реалізацію забезпечення застосовує нижче (менше) значення коефіцієнта ліквідності забезпечення; RC - інші надходження, розраховані на основі статистичних даних банку за непрацюючими активами, включаючи страхове відшкодування; сплату за фінансовою порукою; надходження від реалізації майна боржника/майнового поручителя, крім майна, уключеного до розрахунку значення CV; обсяг грошових надходжень боржника від операційної діяльності. Розмір RC, що включається до розрахунку розміру кредитного ризику, визначається на підставі судження банку, але не може перевищувати п'яти відсотків від суми боргу, що не покрита вартістю забезпечення (з урахуванням коригування на коефіцієнт ліквідності). Банк здійснює розрахунок розміру кредитного ризику за активами на груповій основі за такою формулою: $CR_{\text{груп}} = \sum_{m=1}^n EAD_m \times PD_{\text{груп}} \times LGD_{\text{груп}},$ де $CR_{\text{груп}}$ - розмір кредитного ризику за групою фінансових активів; n - загальна кількість кредитів у групі фінансових активів; m - порядковий номер кредиту в групі фінансових активів; EAD - експозиція під ризиком на дату оцінки; $PD_{\text{груп}}$ - коефіцієнт імовірності дефолту боржників/контрагентів, включених до групи фінансових активів; $LGD_{\text{груп}}$ - коефіцієнт, що відповідає рівню збитків за групою фінансових активів у разі дефолту. Банк здійснює розрахунок розміру кредитного ризику за спрощеним підходом за активами боржника - юридичної особи, боржника - фізичної особи за такою

	формулою: $CR_{\text{спрощ}} = PD_{\text{спрощ}} \times LGD_{\text{спрощ}} \times EAD$ де $CR_{\text{спрощ}}$ - розмір кредитного ризику за активом за спрощеним підходом; $PD_{\text{спрощ}}$ - коефіцієнт імовірності дефолту боржників/контрагентів, визначений банком; $LGD_{\text{спрощ}}$ - коефіцієнт, що відповідає рівню збитків за активом у разі дефолту, визначений; EAD - експозиція під ризиком за активом на дату оцінки. ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ ЗА ПРИДБАНИМИ КРЕДИТАМИ Банк здійснює розрахунок розміру кредитного ризику за придбаними кредитами, за якими під час первісного визнання банк на підставі судження визначив, що погашення боргу здійснюватиметься виключно шляхом реалізації забезпечення, за формулою: $CR_{\text{придб}} = \max \{0; PD \times [EAD - \sum_{i=1}^J (CV \cdot k) i]\}$ де $CR_{\text{придб}}$ - розмір кредитного ризику за придбаним кредитом; $PD_{\text{придб}}$ - коефіцієнт імовірності дефолту боржника за придбаним кредитом. Банк визначає значення коефіцієнта PD, що дорівнює "1,0", і не застосовує встановлені цим Положенням процедури щодо визначення ймовірності дефолту боржника; $EAD_{\text{придб}}$ - експозиція під ризиком за придбаним кредитом на дату оцінки; CV_i - вартість i-го виду забезпечення, що береться до розрахунку кредитного ризику (у разі наявності кількох видів забезпечення за одним придбаним кредитом), починаючи з дати визнання кредиту непрацюючим та незалежно від того, яким банком кредит визнано непрацюючим. Якщо забезпечення немає або не відповідає переліку, критеріям та принципам прийнятності, то до розрахунку береться значення CV, що дорівнює 0; k_i - коефіцієнт ліквідності i-го виду забезпечення.
Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України Постанова НБУ від 18.07.2019 р. № 97 [39]	Положення встановлює мінімальні вимоги до банків України щодо організації процесу управління проблемними активами. Проблемні активи – сукупний обсяг потенційно проблемних активів, непрацюючих активів, стягнутого майна. Банк організовує процес управління проблемними активами з дотриманням таких принципів: 1) економічна доцільність; 2) пріоритетність; 3) своєчасність; 4) структурованість; 5) адекватність; 6) усебічність та комплексність; 7) ефективність; 8) моніторинг. Банк організовує процес управління проблемними активами, який охоплює всі організаційні рівні банку, визначає чіткий розподіл функцій, обов'язків і повноважень між усіма його суб'єктами, а також їх відповідальність згідно з таким розподілом, забезпечує порядок їх взаємодії та звітування.

Джерело: Складено автором на основі [36; 37; 38; 39]

Таблиця Ж.1 – Рейтинги ПриватБанку станом на 01.01.2023 [40]

Standard Rating	
Довгостроковий рейтинг за національною	uaAA
Короткостроковий кредитний рейтинг	uaK1
Рейтинг депозитів	ua.1
Fitch Ratings	
Довгостроковий рейтинг за національною	AA (ukr)/Stable
Рейтинг стійкості	ccc-
Довгостроковий рейтинг РДЕ в іноземній	CCC-
Довгостроковий рейтинг РДЕ в національній	CCC
Короткостроковий рейтинг РДЕ в іноземній	C
Рейтинг підтримки	WD
Рівень підтримки довгострокового РДЕ	WD
Moody's (рейтинги визначаються на основі	
Базова оцінка кредитоспроможності (BCA)	ca
Скоригована базова оцінка	ca
Довгострокові депозити (іноземна валюта)	Caa3
Довгострокові депозити (національна валюта)	Caa3
Довгострокова оцінка ризику контрагента	Caa3(cr)
Довгостроковий рейтинг ризику контрагента	Caa3
Довгостроковий рейтинг ризику контрагента	Caa3

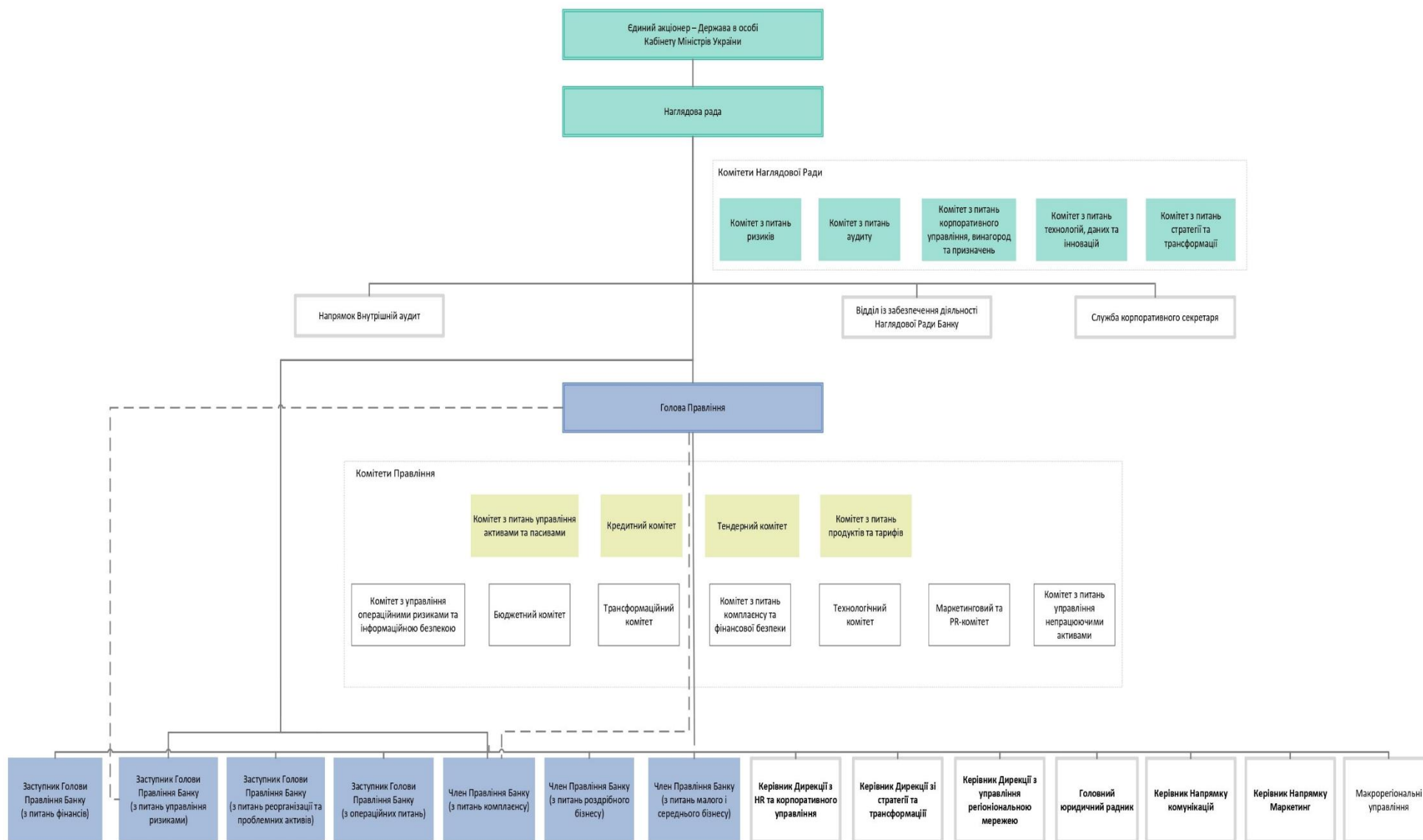

Рисунок К.1 – Структура корпоративного управління ПриватБанку [40]

Таблиця Л.1 – Аналіз показників Звіту про фінансовий стан в АТ «ПриватБанк» упродовж 2020-2022 рр. (млн. грн) [40]

Показники	Роки			Відхилення 2021 / 2020 рр.		Відхилення 2022 / 2021 рр.	
	2020	2021	2022	млн. грн	%	млн. грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8
АКТИВИ							
Грошові кошти та їх еквіваленти	49 911	52 835	96 380	2 924	5,86	43 545	82,42
Кредити та аванси банкам	25 059	26 243	103 837	1 184	4,72	77 594	295,68
Кредити та аванси клієнтам	55 021	66 218	68 084	11 197	20,35	1 866	2,82
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:	221 661	222 277	239 752	616	0,28	17 475	7,86
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	100 750	93 096	95 716	-7 654	-7,60	2 620	2,81
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	119 196	129 074	143 920	9 878	8,29	14 846	11,50
- за амортизованою собівартістю	1 715	107	116	-1 608	-93,76	9	8,41
Поточні податкові активи	6 660	9 978	9 079	3 318	49,82	-899	-9,01
Відстрочені податкові активи	-	-	1 110	-	-	-	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	30	30	30	0	0,00	0	0,00
Інвестиційна нерухомість	2 933	1 989	2 155	-944	-32,19	166	8,35
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	953	1 288	1 389	335	35,15	101	7,84
Основні засоби	6 689	6 074	5 228	-615	-9,19	-846	-13,93
Інші фінансові активи	3 448	2 644	4 309	-804	-23,32	1 665	62,97
Інші нефінансові активи	10 128	9 713	9 189	-415	-4,10	-524	-5,39
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам	32	7	64	-25	-78,13	57	814,29
Загальна сума активів	382 525	401 296	540 596	18 771	4,91	139 300	34,71
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ							
Кошти банків	2	3	-	1	50,00	-	-
Кошти клієнтів	312 708	325 303	471 970	12 595	4,03	146 667	45,09
Інші залучені кошти	-	-	128	-	-	-	-
Відстрочені податкові зобов'язання	146	159	-	13	8,90	-	-

Інші фінансові зобов'язання	4 059	3 770	2 634	-289	-7,12	-1 136	-30,13
Забезпечення у т.ч.:	10 687	3 651	5 804	-7 036	-65,84	2 153	58,97
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	329	373	1 280	44	13,37	907	243,16
- інше забезпечення	10 358	3 278	4 524	-7 080	-68,35	1 246	38,01
Інші нефінансові зобов'язання	2 098	1 795	2 271	-303	-14,44	476	26,52
Загальна сума зобов'язань	329 700	334 681	482 807	4 981	1,51	148 126	44,26
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ							
Статутний капітал	206 060	206 060	206 060	0	0,00	0	0,00
Емісійний дохід	23	23	23	0	0,00	0	0,00
Результат від операцій з акціонером	12 174	12 174	12 174	0	0,00	0	0,00
Інші резерви	(2 248)	(4 091)	(15 168)	-1 843	81,98	-11 077	270,77
Резервні та інші фонди банку	8 481	9 696	11 449	1 215	14,33	1 753	18,08
Накопичений дефіцит	(171 665)	(157 247)	(156 749)	14 418	-8,40	498	-0,32
Загальна сума власного капіталу	52 825	66 615	57 789	13 790	26,11	-8 826	-13,25
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань	382 525	401 296	540 596	18 771	4,91	139 300	34,71

Таблиця М.1 – Грошові кошти та їх еквіваленти та обов’язкові резерви АТ
«ПриватБанк» упродовж 2020-2022 рр. (млн. грн) [40]

У млн. українських гривень	Грошові кошти в касі	Залишки на рахунках у центральних банках, у тому числі обов’язкові резерви	Кореспондентські рахунки та депозити «овернайт» в банках	Всього
2020 рік				
Грошові кошти в касі	20 774	-	-	20 774
Залишки на рахунках у центральних банках	-	7 387	-	7 387
Рейтинг Аa1-Аa2	-	-	14 253	14 253
Рейтинг А1-А2	-	-	5 762	5 762
Рейтинг Ваa1- Ваa3	-	-	1 616	1 616
Рейтинг Ва1-Ва3	-	-	39	39
Рейтинг В3	-	-	85	85
Без рейтингу	-	-	11	11
Всього грошових коштів та їх еквівалентів та обов’язкових резервів	20 774	7 387	21 766	49 927
2021 рік				
Грошові кошти в касі	21 027	-	-	21 027
Залишки на рахунках у центральних банках	-	7 583	-	7 583
Рейтинг АА, АА-	-	-	18 994	18 994
Рейтинг А+	-	-	3 276	3 276
Рейтинг ВВВ+, ВВВ, ВВВ	-	-	1 835	1 835
Рейтинг ВВ+, ВВ, ВВ-	-	-	47	47
Рейтинг В, В	-	-	7	7
Без рейтингу	-	-	81	81
Всього грошових коштів та їх еквівалентів та обов’язкових резервів	21 027	7 583	24 240	52 850
У млн. українських гривень	Грошові кошти в касі	Залишки на рахунках у центральних банках, у тому числі обов’язкові резерви	Кореспондентські рахунки та депозити «овернайт» в банках	Всього
2022 рік				
Грошові кошти в касі	25 070	-	-	25 070
Залишки на рахунках у центральних банках	-	13 521	-	13 521
Рейтинг АА, АА-	-	-	32 701	32 701
Рейтинг А+	-	-	12 740	12 740
Рейтинг ВВВ+, ВВВ, ВВВ	-	-	12 799	12 799
Рейтинг ВВ+, ВВ, ВВ-	-	-	30	30
Рейтинг В, В	-	-	7	7
Без рейтингу	-	-	6	6
Всього грошових коштів та їх еквівалентів та обов’язкових резервів	25 070	13 521	58 283	96 874